A TÖRVÉNYSZÉK ÍTÉLETE (ötödik tanács)

2010. szeptember 9.*

A T-155/06. sz. ügyben,

a **Tomra Systems ASA** (székhelye: Asker [Norvégia]),

a **Tomra Europe AS** (székhelye: Asker),

a **Tomra Systems GmbH** (székhelye: Hilden [Németország]),

a **Tomra Systems BV** (székhelye: Apeldoorn [Hollandia]),

a **Tomra Leergutsysteme GmbH** (székhelye: Bécs [Ausztria]),

a **Tomra Systems AB** (székhelye: Sollentuna [Svédország]),

* Az eljárás nyelve: angol.

a **Tomra Butikksystemer AS** (székhelye: Asker),

(képviselik kezdetben: A. Ryan solicitor és J. Midthjell ügyvéd később: A. Ryan és N. Frey solicitors)

felpereseknek,

az **Európai Bizottság** (képviselik: É. Gippini Fournier, meghatalmazotti minőségben)

alperes ellen,

az EK 82. cikk és az EGT-Megállapodás 54. cikke alkalmazására vonatkozó eljárásban (COMP/E.-1/38-113 – Prokent-Tomra ügy) 2006. március 29-én hozott C(2006) 734 végleges bizottsági határozat megsemmisítése iránti kérelme tárgyában,

A TÖRVÉNYSZÉK (ötödik tanács),

tagjai: M. Vilaras elnök, M. Prek és V. M. Ciucă (előadó) bírák,

hivatalvezető: M. N. Rosner tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2010. január 14-i tárgyalásra,

meghozta a következő

Ítéletet

A jogvita alapját képező tényállás

1 A Tomra Systems ASA a Tomra-csoport anyavállalata. A Tomra Europe AS koordinálja a csoport európai forgalmazó leányvállalatainak tevékenységét. A jelen ügyben érintett forgalmazó leányvállalatok a németországi Tomra Systems GmbH, a hollandiai Tomra Systems BV, az ausztriai Tomra Leergutsysteme GmbH, a svédországi Tomra Systems AB és a norvégiai Tomra Butikksystemer AS (a továbbiakban a Tomra Systems ASA-val és a Tomra Europe AS-szal együttesen: felperesek). A Tomra-csoport üvegvisszaváltó automatákat – vagyis a bejövő üveget meghatározott

paramétereik, például alakjuk és/vagy vonalkódjuk alapján beazonosító és a vevőnek visszatérítendő betéti díjat kiszámító üvegvisszaváltó gépeket – gyárt. Ezen túlmenően az üvegvisszaváltó automatákhoz kapcsolódó szolgáltatásokat nyújt az egész világon. A Tomra-csoport 2005-ben 300 millió euró hozzávetőleges forgalommal rendelkezett, és 1900 munkavállalót foglalkoztatott.

2 2001. március 26-án az Európai Közösségek Bizottságához panasz érkezett a Prokent AG-tól, amely szintén a használt betétdíjas üvegek gyűjtése, és az ehhez kapcsolódó termékek és szolgáltatások ágazatában tevékenykedő német társaság. A Prokent annak vizsgálatára kérte a Bizottságot, hogy a felperesek visszaéltek-e erőfölényükkel, azáltal hogy megakadályozták piacra jutását.

3 2001. szeptember 26-án és 27-én a Bizottság vizsgálatokat tartott a németországi Tomra Systems GmbH és a hollandiai Tomra Systems BV helyiségeiben. Az Európai Szabadkereskedelmi Társulás (a továbbiakban: EFTA) Felügyeleti Hatósága a Bizottság kérelmére vizsgálatokat végzett a norvégiai Tomra Systems ASA és leányvállalatai helyiségeiben. Ezt követően a Bizottság információt kért a Tomra System ASA-tól, továbbá több versenytársától és vevőjétől az [EK 81.] és [EK 82.] cikk végrehajtásáról szóló első, 1962. február 6-i 17. tanácsi rendelet (HL 1962. 13., 204. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 3. o.) 11. cikke alapján.

4 A Bizottsághoz címzett 2002. december 23-i levelükben a felperesek kijelentették, hogy megszüntetik a kizárólagossági megállapodásokat, és abbahagyják a törzsvásárlói árengedmények alkalmazását.

5 2004. március 30-án a felperesek jogtanácsosa a Tomra-csoport versenynek való megfelelőségét célzó, 2004. április 1-jétől alkalmazandó programot terjesztett elő.

6 2004. szeptember 1-jén a Bizottság kifogásközlést intézett a Tomra Systems ASA-hoz, a Tomra Europe AS-hoz és a Tomra-csoportnak az Európai Gazdasági Térségről (a továbbiakban: EGT) szóló megállapodás részét képező hat állam területén tevékenykedő leányvállalatához, amelyre a felperesek 2004. november 22-én válaszoltak. A szóbeli meghallgatásra 2004. december 7-én került sor. 2005. április 19-én a Bizottság további információt kért, aminek a felperesek 2005. április 25-én és május 3-án tettek eleget.

A megtámadott határozat

7 2006. március 29-én a Bizottság az [EK] 82. cikk és az EGT-Megállapodás 54. cikke alkalmazására vonatkozó eljárásban meghozta a C(2006) 734 végleges határozatot (a továbbiakban: megtámadott határozat; e határozatról összefoglalót tettek közzé az *Európai Unió Hivatalos Lapjának* 2008. augusztus 28-i számában [C 219, 11. o.]). E határozatban megállapítja, hogy a felperesek az 1998 és 2002 közötti időszakban megsértették a Szerződés 82. cikkét és az EGT-Megállapodás 54. cikkét azzal, hogy kizárólagossági megállapodások, egyedi mennyiségi kötelezettségvállalások és egyedi utólagos visszatérítési rendszerek alkalmazásával versenykorlátozó stratégiát valósítottak meg az üvegvisszaváltó automaták német, holland, osztrák, svéd és norvég piacán, és ezáltal lezárták a versenyt a piacokon.

A – *Az érintett piac*

8 Az érintett termékpiacot illetően a megtámadott határozat megállapítja, hogy a Bizottság értékelésében abból indult ki, hogy egyrészt külön piaca van a visszaváltó gépeknek és egyéb felsőkategóriás rendszereknek, amely piac magában foglalja többek között az olyan üvegvisszaváltó automatákat is, amelyek falon keresztül szerelhetők be és raktári kiszolgáló eszközökhöz csatlakoztathatók, másrészt létezik olyan általános piac is, amely a felső- és alsókategóriás gépeket egyaránt felöleli.

A Bizottság ugyanakkor úgy határozott, hogy a piac tágabb meghatározását veszi elemzésének alapjául, mivel e meghatározás a felperesek számára kedvezőbb adatokat eredményez.

9 Az érintett földrajzi piacot illetően a Bizottság megállapította a megtámadott határozatban, hogy a vizsgált időszakban a versenyfeltételek nem voltak homogének az EGT területén, valamint hogy az érintett földrajzi piacok nemzeti szintűek.

B – *Erőfölény*

10 A megtámadott határozatban a Bizottság – miután többek között megállapította, hogy a felperesek piaci részesedése az 1997 előtti időszakban Európában folyamatosan 70% felett volt, és hogy 1997-től kezdve meghaladja a 95%-ot, továbbá hogy a felperesek piaci részesedése valamennyi érintett piacon a versenytársaik piaci részesedésének többszörösét képezi – arra a következtetésre jut, hogy a Tomra-csoport a Szerződés 82. cikkének és az EGT-Megállapodás 54. cikkének értelmében erőfölényben lévő vállalkozás.

C – *Visszaélésszerű magatartás*

11 A megtámadott határozat megállapítja, hogy a felperesek a csoportban úgy a magatartásukban, mint a társaság belső megbeszélései során a verseny korlátozására irányuló, vagy azzal járó stratégiát valósítottak meg. A Bizottság kijelenti, hogy a felperesek többek között úgy igyekeztek erőfölényüket és piaci részesedését megőrizni,

hogy megakadályozták az új gazdasági szereplők piacra lépését, gondoskodtak arról, hogy a versenytársak kisméretűek maradjanak, azáltal hogy növekedési lehetőségeiket korlátozták; és végül meggyengítették és felszámolták őket felvásárlás útján vagy egyéb módon. E stratégiát a megtámadott határozat szerint az 1998 és 2002 közötti időszakban a felperesek és meghatározott áruházláncok közötti kizárólagossági megállapodások, egyedi mennyiségi kötelezettségvállalások és egyedi utólagos visszatérítési rendszerek formájában kötött 49 megállapodással hajtották végre.

12 A megtámadott határozatból az is következik, hogy jóllehet a jelen esetben szereplő megállapodásokban, rendelkezésekben és feltételekben különféle elemek találhatók, például az explicit vagy *de facto* kizárólagossági kikötések, a vevők által a szükségleteik jelentős részének megfelelő mennyiségek vásárlására vonatkozóan tett kötelezettségvállalások vagy ígéretek, vagy az egyedi utólagos visszatérítési rendszerek, illetve ezek kombinációja, ezeket a Bizottság szerint a felperesek arra irányuló általános üzletpolitikájával összefüggésben kell vizsgálni, hogy megakadályozzák a létező és potenciális versenytársak piacra lépését, piacra jutását és növekedési lehetőségeit, és végül kiszorítsák őket a piacról, ezáltal gyakorlatilag monopolhelyzetet teremtve.

13 Először is a megtámadott határozat szerint a kizárólagossági kikötések – mivel megkövetelik, hogy a vevők szükségleteiket teljes egészében vagy jelentős részben kizárólag az erőfölénnyel rendelkező szállítótól fedezzék – jellegüknél fogva kiszorító hatással bírhatnak. A jelen esetben tekintettel a felperesek piaci erőfölényére, és arra a tényre, hogy a teljes piaci keresletnek – a megtámadott határozat szerint – jelentősnek tekinthető részére kizárólagossági kikötéseket alkalmaztak, a Bizottság arra következtetett, hogy a felperesek által kötött kizárólagossági megállapodások alkalmasak voltak kiszorító hatás kifejtésére, és erre ténylegesen sor is került, aminek következtében torzult a piac. Márpedig a megtámadott határozat megállapítja, hogy a jelen ügyben nem állnak fenn olyan körülmények, amelyek kivételesen indokolhatnák

a kizárólagosságot vagy a hasonló kikötéseket, és hogy a felperesek nem igazolhatják költségmegtakarításra hivatkozva sem magatartásukat.

14 Ezután a megtámadott határozat hozzáteszi, hogy az olyan egyedi mennyiségek után nyújtott kedvezmények, amelyek teljesen vagy majdnem teljesen megfelelnek a kereslet mennyiségnek, hatásukban megegyeznek az explicit kizárólagossági kikötésekkel, amennyiben arra késztetik a vevőt, hogy szükségleteit teljes egészében vagy jelentős részben kizárólag az erőfölénnyel rendelkező szállítótól vásárolja. Ugyanez vonatkozik a törzsvásárlói árengedményekre is, vagyis az olyan árengedményekre, amelyek feltétele, hogy a vevő szükségleteit teljes egészében vagy jelentős részben az erőfölénnyel rendelkező szállítótól vásárolja. A Bizottság számára nem döntő tényező a kérdéses megállapodások vagy feltételek kizárólagos jellegét illetően az, hogy a vásárolt mennyiségre vonatkozó kötelezettségvállalást abszolút értéken vagy meghatározott százalékkal fejezik ki. A felperesek által kötött megállapodásokat illetően a megtámadott határozat kifejti, hogy a mennyiségi célkitűzések egyéni kötelezettségeket jelentettek, amelyek minden vevő számára – méretüktől és az általuk vásárolt mennyiségektől függetlenül – különbözőek voltak, és amelyek megfeleltek a vevő szükségletei teljes egészének, vagy jelentős részének, sőt akár meg is haladták ezeket. A megtámadott határozat hozzáteszi, hogy a felperesek stratégiájára, tárgyalásaira, ügyfeleinek tett ajánlataira vonatkozó dokumentumokból egyértelműen kitűnik a felperesek arra irányuló üzletpolitikája, hogy vevőiket – különösen legfontosabb vevőiket – olyan megállapodásokra kötelezzék, amelyek célja, hogy kizárják a piacról a versenytársakat és a növekedés bármiféle esélyét elvegyék tőlük. Figyelembe véve az automatizált üvegvisszaváltást biztosító megoldások piacának jellegét és a termék speciális jellemzőit, különösen az egyes vevők egy-egy évre vonatkozó gépigényének átlátható és ésszerűen előrelátható szintjét, a Bizottság megállapította, hogy a felperesek rendelkeztek az ahhoz szükséges piaci ismeretekkel, hogy reálisan felmérjék minden egyes vevő hozzávetőleges igényét.

15 Ezenkívül az árengedményekre vonatkozó gyakorlatot illetően a Bizottság megállapította a megtámadott határozatban, hogy az árengedményeket minden egyes vevő esetében egyénre szabták, és a küszöbértékek megfeleltek a vevő szükségletei teljes

egészének, vagy jelentős részének. E küszöbértékeket a vevői szükségletekre vonatkozó becslésekre és/vagy a múltban vásárolt mennyiségekre alapozták. Márpedig a vevők arra való ösztönzése, hogy kizárólag vagy szinte kizárólag a felperesektől vásároljanak, abban az esetben különösen hatásos volt, amikor a küszöbértékeket – mint a felperesek által alkalmazottakat is – olyan rendszerrel kapcsolták össze, amelynek alapján a kedvezmény vagy az előnyösebb kedvezményküszöb elérése a vevő minden vásárlására kedvezményt biztosított az adott időszakban, nem kizárólag az adott küszöbértéket meghaladóan vásárolt mennyiségre. Utólagos rendszer esetén az olyan vevőre, amely elkezdett a felperesektől vásárolni – ami a felperesek erős piaci helyzetére tekintettel igen valószínű eset – erősen ösztönzőleg hat, hogy elérje a küszöbértéket, és így a felperesektől vásárolt mennyiségek árát csökkentse. A megtámadott határozat szerint ezen ösztönző hatás annál erősebb volt, minél inkább megközelítette a vevő a kérdéses küszöbértéket. Márpedig a Bizottság megállapította, hogy az utólagos visszatérítési rendszernek az olyan küszöbértékhez vagy küszöbértékekhez való kapcsolása, amelyek teljesen vagy szinte teljesen megfeleltek a vevők szükségleteinek, jelentős mértékben ösztönözte a vevőket arra, hogy az összes vagy szinte összes berendezést a felperesektől vásárolják, és mesterségesen megemelte a más szállítóra való áttérés költségét, még kis mennyiségű egység beszerzése esetében is. A Bizottság ebből arra következtetett, hogy az ítélkezési gyakorlattal összhangban a szóban forgó visszatérítési rendszerek a vásárlói hűség kialakítása eszközeinek és ebből következően törzsvásárlói árengedményeknek minősülnek.

16 Végül a megtámadott határozat közli, hogy jóllehet – amint azt a Bíróság a Törvényszék T-203/01. sz., Michelin kontra Bizottság ügyben 2003. szeptember 30-án hozott ítéletének (EBHT 2003., II-4071. o., – a továbbiakban: „Michelin II”-ítélet – 239. pont) és a Törvényszék T-219/99. sz., British Airways kontra Bizottság ügyben 2003. december 17-én hozott ítéletének (EBHT 2003., II-5917. o., 293. pont) alapjául szolgáló ügyekben kimondta – az EK 82. cikkben meghatározott visszaélés megállapításához elegendő annak bizonyítása, hogy az erőfölényben lévő vállalkozás visszaélésszerű magatartása a verseny korlátozására irányul, más szóval képes ilyen hatást kifejteni, a Bizottság elemzésének elkészítésekor számításba vette a felperesek magatartásának az üvegvisszaváltó automaták piacára gyakorolt valószínű hatását. Ezzel kapcsolatban a megtámadott határozat megállapítja, hogy a vizsgált időszakban, azaz 1998-tól 2002-ig a felperesek piaci részesedése mind az öt vizsgált nemzeti piacon végig viszonylag állandó volt. Ezzel egy időben versenytársaik helyzete végig meglehetősen

gyenge és változó volt. E versenytársak egyike – amely fejlődött – kilépett a piacról 2003-ban, miután sikerült 2001-ben a német piacon 18%-os piaci részesedést elérnie. A felperesek felvásárlás útján állította félre azokat a versenytársait – például a Haltont és az Eleikót –, amelyek annak jeleit mutatták, hogy megvan a lehetőségük és képességük nagyobb piaci részesedést szerezni. Ráadásul a felperesek versenykorlátozó stratégiája – ahogyan azt az 1998 és 2002 közötti teljes időszakban végrehajtották – hatásos volt, amint azt a kötött piaci részesedések közötti arány és a piaci szereplők eladási értékeinek változásai is jelzik. Ezenfelül a megtámadott határozat értelmében egyes vevők a felperesekkel kötött kizárólagossági megállapodásuk lejárta után többet kezdtek el vásárolni a versenytársak termékeiből. A költséghatékonyság hiánya mellett – amely esetlegesen indokolhatná a felperesek magatartását – a jelen esetben a fogyasztóknak sem származott ebből a magatartásból semmiféle előnye. A megtámadott határozatból így kitűnik, hogy a felperesek által kínált üvegvisszaváltó automaták ára nem csökkent az értékesített mennyiségek emelkedése után, épp ellenkezőleg, a vizsgált időszakban a felperesek gépeinek ára stagnált vagy emelkedett.

D – *Bírság*

17 A megtámadott határozat megállapítja, hogy a felperesek által elkövetett visszaélés súlyának értékelésekor figyelembe kell venni egyrészt azon tényt, hogy a felperesek a kérdéses magatartásokat tervszerűen, versenykizáró üzletpolitikájuk részeként alkalmazták, másrészt e visszaélés földrajzi kiterjedését is, vagyis, hogy az az EGT részét képező öt állam, Németország, Hollandia, Ausztria, Svédország és Norvégia területére terjedt ki. Ezzel ellentétben azon tényt is számításba kell venni a Bizottság szerint, hogy a jogsértés nem mindig állt fenn minden vizsgált nemzeti piacon a vizsgált időszak egészében, és hogy az egyes nemzeti piacokon belül a jogsértés intenzitása az idő folyamán változó lehetett.

18 E tekintetben a megtámadott határozat pontosítja a (394) preambulumbekezdésben, hogy a jogsértés a következő területeket és időszakokat érinti:

– Németország: 1998–2002

– Hollandia: 1998–2002

– Ausztria: 1999–2001

– Svédország: 1999–2002

– Norvégia: 1998–2001

19 A Bizottság megállapította, hogy súlyos jogsértés esete áll fenn, és a bírság alapösszegét az 1998 és 2002 közötti időszak alapulvételével 16 millió euróban határozta meg. A bírság kiindulási összegét a jogsértés minden teljes évére vonatkozóan 10%-kal

emelte. Végül a megtámadott határozat megállapítja, hogy nem állnak fenn súlyosító vagy enyhítő körülmények.

20 A megtámadott határozat rendelkező része a következőképpen szól:

„*1. cikk*

A [felperesek] az 1998 és 2002 közötti időszakban megsértették az [EK] 82. cikket és az EGT-Megállapodás 54. cikkét azzal, hogy kizárólagossági megállapodások, egyedi mennyiségi kötelezettségvállalások és egyedi utólagos visszatérítési rendszerek alkalmazásával versenykorlátozó stratégiát valósítottak meg az üvegvisszaváltó automaták [német, holland, osztrák, svéd és norvég] piacán, és ezáltal lezárták a versenyt a piacokon.

2. cikk

A fenti említett jogsértés miatt a Bizottság a [felperesekre] egyetemlegesen 24 millió EUR bírságot szab ki.

[…]”

Az eljárás és a felek kérelmei

21 A Törvényszék Hivatalához 2006. június 14-én benyújtott keresetlevelükkel a felperesek előterjesztették a jelen keresetet.

22 Mivel a Törvényszék tanácsainak összetétele megváltozott, és az előadó bírót az ötödik tanácshoz osztották be, következésképpen a jelen ügyet e tanács elé utalták.

23 Az előadó bíró jelentése alapján a Törvényszék (ötödik tanács) a szóbeli szakasz megnyitásáról határozott. A Törvényszék a 2010. január 14-i tárgyaláson meghallgatta a felek szóbeli előterjesztéseit és a kérdéseire adott válaszaikat.

24 A felperesek azt kérik, hogy a Törvényszék:

– semmisítse meg a megtámadott határozatot:

– másodlagosan törölje el vagy jelentős mértékben csökkentse a bírság összegét;

– a Bizottság kötelezze a költségek – beleértve a felpereseknél a bírságfizetési kötelezettség biztosítása érdekében alapított bankgaranciával kapcsolatban felmerült költségeket – megfizetésére.

25 A Bizottság azt kéri, hogy a Törvényszék:

– utasítsa el a keresetet;

– a felpereseket kötelezze a költségek viselésére.

A jogkérdésről

26 A felperesek hat jogalapot terjesztenek elő. Az első öt jogalap lényegében a megtámadott határozat megsemmisítésére, a hatodik jogalap a bírság eltörlésére vagy csökkentésére vonatkozik. Az első jogalap azon alapul, hogy a Bizottság nyilvánvalóan nem helytálló és kevéssé megbízható bizonyítékot használt annak alátámasztására, hogy felperesek korlátozó stratégiát folytattak. A második jogalap azon alapul, hogy a Bizottság nyilvánvaló mérlegelési hibát vétett azon megállapításában, amely szerint a felperesek magatartása alkalmas volt a verseny kizárására, valamint hogy azt nem indokolta meg. A harmadik jogalap a Bizottság arra vonatkozó értékelésében elkövetett mérlegelési hibákon alapul, hogy e magatartás valóban kizárta-e a versenyt. A negyedik jogalap a felperesek magatartása *per se* jogellenesnek való minősítésével elkövetett nyilvánvaló jogban való tévedésre vonatkozik. Az ötödik jogalap azon nyilvánvaló hibán alapul, amelyet a Bizottság annak megállapításával vétett, hogy a nem kötelező erejű kötelezettségvállalások sérthetik az EK 82. cikket. Végül a hatodik jogalap az arányosság elvének és a hátrányos megkülönböztetés tilalmának a bírság kiszabásánál való megsértésére vonatkozik.

I – *A megtámadott határozat megsemmisítése iránti kérelmekről*

A – *Az első jogalapról, amely a korlátozó stratégia megállapítására és a felperesek és ügyfeleik közötti bizonyos megállapodások létezésének és tartalmának igazolására használt nyilvánvalóan nem helytálló és kevéssé megbízható bizonyítékokon alapul*

27 E jogalap két részre osztható. Először is a felperesek arra hivatkoznak, hogy a megtámadott határozat nem tartalmaz olyan megbízható bizonyítékokat, amelyek alátámasztanák, hogy a felperesek korlátozó stratégiát dolgoztak ki. Másodsorban a felperesek előadják, hogy a megtámadott határozat nem helytálló és kevéssé megbízható bizonyítékokra alapozza a megtámadott határozat által hivatkozott 49 megállapodásból legalább 26 megállapodás létezését és tartalmát.

1. Az első részről, amely a korlátozó stratégia létezését alátámasztó megbízható bizonyítékok hiányán alapul

a) A felek érvei

28 A felperesek elsősorban azt kifogásolják, hogy a Bizottság bizonyítékként használta fel belső levelezésüket. Ezzel kapcsolatban arra hivatkoznak, hogy a Bizottság által összegyűjtött dokumentumok nem kapcsolódnak egymáshoz, és azokat teljes

mértékben kiragadták összefüggésükből. Ezenkívül a felperesek azt állítják, hogy a Bizottság figyelmen kívül hagyta az azt tanúsító bizonyítékokat, hogy a felperesek – épp ellenkezőleg – versenytársaikkal rendes versenyt kívántak fenntartani. A felperesek arra hivatkoznak, hogy a megtámadott határozat nem veszi számításba a verseny jogszerű eszközeinek használatára irányuló szándékukat kifejező dokumentumokat.

29 Másodsorban a felperesek megállapítják, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban nem vizsgálta azt a kérdést, hogy a Tomra-csoport sikeres volt-e az üvegvisszaváltó automaták piacán 1998 és 2002 között, mivel 1997-től 2001-ig a „forradalmian új technológiával" ellátott üvegvisszaváltó automaták egyedüli szállítója volt. A felperesek szerint mindez a megtámadott határozat megsemmisítését eredményező hibát jelent: versenyelőnyüket technológiájuk jelentette, és ezen előnyt választották piaci működésük alapjául.

30 Harmadrészt a felperesek előadják, hogy az állítólagosan versenyellenes megállapodásokra mint a korlátozó stratégia bizonyítékaira való hivatkozással a Bizottság önmagába visszatérő érvelést ad elő, mivel a megtámadott határozat más szakaszaiban a felperesek korlátozó stratégiáját említi ugyanezen megállapodások versenyellenes jellegének alátámasztása céljából. Következésképpen ugyanezen megállapodások nem szolgálhatnak a korlátozó stratégia bizonyítására. Még ha a Bizottság tudott is volna felhozni példát az EK 82. cikket sértő megállapodásokra, továbbra is adós maradt volna annak magyarázatával, hogy e körülmény mennyiben támasztja alá az 1998 és 2002 közötti időszakban a verseny kizárására irányuló, az egész vállalkozásra kiterjedő stratégiát.

31 Negyedrészt a felperesek azt állítják, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban egyrészt nem tekinti a jogsértés részének a szabadalombitorlási eljárásaikat és a

felvásárlásaikat, azonban másrészt ezen eljárásokat és felvásárlásokat a felperesek által folytatott korlátozó stratégiát igazoló tényezőknek tekinti. Ugyanakkor a Bizottság egyetlen bizonyítékot sem szolgáltat annak alátámasztására, hogy a felperesek szabadalmainak védelme, vagy a más társaságokkal folytatott együttműködésük, illetve e társaságok felvásárlása a korlátozó stratégiát igazolnák. Különösképpen arra hivatkoznak a felperesek, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint – amelynek értelmében az ipari tulajdonjogok fennállása nem sérti a versenyjogot – a szabadalmi jog vagy más ipari tulajdonjog nemzeti bíróságok előtti érvényesítésének kezdeményezése nem sérti a közösségi versenyjogot, feltéve hogy azt nem zaklatási céllal teszik.

32 A Bizottság vitatja a felperesek által előadott érveket.

b) A Törvényszék álláspontja

33 Először is meg kell jegyezni, hogy a megtámadott határozat a (97) és azt követő preambulumbekezdéseiben összefoglalja, hogy a Bizottság mit tekint a felperesek versenyellenes stratégiájának. A következőket állapítja meg ezzel kapcsolatban:

„A [Tomra-csoport] stratégiája arra az üzletpolitikára épült, hogy igyekezzen erőfölényét és piaci részesedését megőrizni azáltal, hogy […] megakadályozza a piacralépést; […] gondoskodik arról, hogy a versenytársak kicsik maradjanak, azáltal hogy növekedési lehetőségeiket korlátozza; és […] végül meggyengíti és felszámolja a versenytársakat felvásárlás útján vagy másképpen, [különösen] azokat a versenytársakat, amelyeknek a [Tomra-csoport] megítélése szerint megvan a lehetőségük arra, hogy

komolyabb vetélytársakká váljanak. E cél elérése érdekében a [Tomra-csoport] különféle versenyellenes magatartásokat folytatott, beleértve a kizárólagossági megállapodásokat vagy előnyben részesített szállítói megállapodásokat, akárcsak az egyedi mennyiségi kötelezettségvállalásokat és egyedi utólagos visszatérítési rendszereket tartalmazó megállapodásokat".

34 A megtámadott határozat ezt követően kifejti, hogy „[a] [Tomra-csoport] átfogó stratégiáját nem csupán a csoport által folytatott különféle magatartások erősítik meg, hanem az is, hogy ezt részletesen meg is vitatták a csoporton belül számos alkalommal; akár megbeszéléseken és konferenciákon, akár levélben, például e-mailben".

35 Meg kell állapítani tehát, hogy a Bizottság – miután megemlítette a felperesek által tanúsított versenyellenes magatartásokat – helyesen vizsgálta a felperesek belső dokumentumait. E dokumentumok utalhatnak arra, hogy tervezték-e a verseny kizárását, vagy épp ellenkezőleg, más magyarázatot adhatnak a vizsgált magatartásokra. A jelen ügyben e belső levelezés alapján a Bizottság a felperesek magatartásait összefüggésükben tudta kezelni, és alá tudta támasztani az e magatartásokra vonatkozó értékelését. Ezenkívül hozzá kell tenni, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban tett következtetéseit egyetlen alkalommal sem csupán valamely külön kiragadott dokumentumra, hanem különböző elemek sorára alapította.

36 Elsősorban azon állítást illetően, amely szerint a megtámadott határozat arra enged következtetni, hogy a Bizottság figyelmen kívül hagyta a felpereseknek a verseny jogszerű eszközeinek használatára vonatkozó szándékát kifejező dokumentumokat, meg kell jegyezni, hogy teljesen elfogadott, hogy a megtámadott határozat elsősorban a felperesek versenyellenes magatartásával, és nem a jogszerű cselekményeikkel

foglalkozik, mivel pontosan e magatartást kell a Bizottságnak bizonyítania. Mindamellett hangsúlyozni kell, hogy a megtámadott határozat nem titkolja, hogy a felperesek egyes belső dokumentumai egyéb, a rendes verseny fenntartását célzó – teljesen jogszerű – eszközöket is említenek (lásd például a megtámadott határozat (100) preambulumbekezdését).

37 Másodsorban a felperesek állítólagos technológiai előnyét illetően meg kell jegyezni, hogy ezen előny megtámadott határozatban való említése semmilyen tekintetben nem befolyásolja a Bizottság következtetéseit. Ugyanis a felperesek nem bizonyítják, hogy az általuk kifejlesztett technológia mely tekintetben szolgálhatna magatartásuk igazolására. Emellett, ha e technológia ténylegesen oly mértékben meghaladja a versenytársaikét, hogy a vevők semmiképpen sem vásároltak volna utóbbiak termékeiből, még nehezebb annak alátámasztása, hogy a felperesek miért folyamodtak mégis a kizárólagossági megállapodások, egyedi mennyiségi kötelezettségvállalások és egyéb visszatérítési rendszerek alkalmazásához.

38 Harmadrészt a Bizottságnak a megtámadott határozatban szereplő, a versenyellenes megállapodások és a korlátozó stratégia közötti kapcsolatra vonatkozó, állítólagosan önmagába visszatérő érvelését illetően meg kell jegyezni, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a visszaélés objektív fogalom, amely az erőfölényben levő vállalkozások olyan magatartására vonatkozik, amely alkalmas arra, hogy befolyásolja a piac szerkezetét, ahol pontosan az érintett vállalkozás jelenlétének következtében a verseny már meggyengült, és amelynek hatására a termékeknek és a szolgáltatásoknak a gazdasági szereplők általi teljesítésen alapuló rendes versenyét jellemző eszközöktől eltérő eszközökkel korlátozzák a piacon még létező versenyszint fenntartását vagy a verseny fejlődését (a Bíróság 85/76. sz., Hoffmann-La Roche kontra Bizottság ügyben 1979. február 13-án hozott ítéletének [EBHT 1979., 461. o.] 91. pontja és a Törvényszék T-210/01. sz., General Electric kontra Bizottság ügyben 2005. december 14-én hozott ítéletének [EBHT 2005., II-5575. o.] 549. pontja).

39 Ezen ítélkezési gyakorlat alapján a Bizottság a megtámadott határozat (107) és azt követő preambulumbekezdéseiben megállapította, hogy a felperesek magatartása – amelyet összefüggésében és számos más tényezővel, köztük a felperesek belső dokumentumaival együtt vizsgált – alkalmas volt a verseny korlátozására. Következésképpen a Bizottság – a felperesek által előadottakkal ellentétben – semmilyen tekintetben sem kizárólag a felperesek szándékára vagy stratégiájára hagyatkozott a versenyjog megsértésére vonatkozó következtetésének alátámasztása céljából.

40 Végül a szabadalombitorlási eljárásokkal és a felperesek felvásárlásaival kapcsolatban elegendő megjegyezni, hogy a megtámadott határozat (106) és (107) preambulumbekezdése egyértelműen kimondja, hogy e magatartások nem képezik az erőfölénnyel való visszaélés részét. Tehát pusztán olyan releváns tényekről van szó, amelyek lehetővé teszik a felperesek magatartásának összefüggésbe helyezését, azonban semmilyen tekintetben nem befolyásolják a jogsértés megállapítását.

41 Ennélfogva el kell utasítani az első jogalap első részét.

2. A második részről, amely a felperesek és az ügyfeleik közötti meghatározott megállapodások létezésének igazolására és tartalmának meghatározására szolgáló nem helytálló és kevéssé megbízható bizonyítékokon alapul

42 E rész négy alrészre osztható. Az első alrész az 1998 előtti kizárólagossági megállapodásokra, a második alrész a felpereseket „előnyben részesített, fő vagy elsődleges szállítóként" feltüntető megállapodásokra, a harmadik alrész az egyedi mennyiségi kötelezettségvállalásokra és az egyedi utólagos visszatérítési rendszerekre, a negyedik

alrész pedig a megtámadott határozatban vizsgált öt ország közül négyet érintő azon szerződések egy részére vonatkozik, amelyeket a Bizottság a felperesek szerint következetlenül értékelt.

a) Az 1998 előtti kizárólagossági megállapodásokról

A felek érvei

43 A felperesek kiemelik azon tényt, hogy a huszonegy kizárólagossági megállapodásból kilenc megelőzi a megtámadott határozat által vizsgált időszakot (1998–2002), ennélfogva nem járulhatott hozzá a versenytársak kiszorításához ebben az időszakban. A felperesek arra a következtetésre jutnak, hogy e kilenc megállapodásra nem hivatkozhat a megtámadott határozat, és azoktól el kell tekinteni a bírság kiszámításánál.

44 Még akkor is, ha a Bizottság ellenkérelmében azt állítja, hogy e megállapodások közül egyeseket nem vett figyelembe értékelésében, a felperesek számára kérdéses, hogy a megtámadott határozat (296) preambulumbekezdésében miért szerepelnek úgy, mintha relevánsak lennének.

45 A Bizottság vitatja a felperesek által előadott érveket.

A Törvényszék álláspontja

46 Meg kell jegyezni, hogy a megtámadott határozat (296) preambulumbekezdésében az EK 82. cikket és az EGT-Megállapodás 54. cikkét sértő megállapodásként feltüntetett kizárólagossági megállapodások közül kilenc (vagyis az AS Butikkdrift-tel 1995-re és 1996-ra vonatkozóan kötött megállapodás, a Kiwi Minipris Norge-val 1996-ra vonatkozóan kötött megállapodás, a Køff Hedmark-kal 1996-ra vonatkozóan kötött megállapodás, a Rema 1000-rel 1996-ra vonatkozóan kötött megállapodás, az AKA/Spar Norge-val kötött 1997. augusztusi megállapodás, a Rewe Wieslochhal és a Rewe Hungennel 1997-re vonatkozóan kötött megállapodás, a De Boer Unigróval 1997-re vonatkozóan kötött megállapodás és a Samenwekende van den Broek Bedrijvennel 1997-re vonatkozóan kötött megállapodás) a megtámadott határozat által vizsgált időszakot (1998–2002) megelőző időszakot érint. Ennélfogva egyértelmű, hogy a Bizottság e megállapodásoknak ebben a preambulumbekezdésben való említésével hibát követett el, amely körülményt a Bizottság egyébként maga is elismer beadványaiban.

47 Mindamellett meg kell jegyezni, hogy egyfelől a bírság kiszámításánál 1998 előtti tényt nem vettek figyelembe, másfelől a Bizottság – anélkül, hogy a felperesek azt cáfolnák – azt állítja, hogy az 1998 előtt alkalmazott megállapodásokat soha nem vette figyelembe a felperesek versenytársak által nem megszerezhető keresleti részesedésének értékelésénél, és hogy ennélfogva a felperesek korlátozó stratégiájára vonatkozó megállapítások e kilenc megállapodástól teljes mértékben függetlenek.

48 A megtámadott határozat egészében történő olvasata (lásd például a megtámadott határozat (134), (159), (166), (242), (264), (269), (394), (417) és (418) preambulumbekezdését) lehetővé teszi minden kétség elkerülését e tekintetben, valamint annak megállapítását is, hogy a Bizottság semmikor sem vett figyelembe 1998 előtti jogsértést. Következésképpen e kifogást nem lehet elfogadni.

b) A felpereseket „előnyben részesített, fő vagy elsődleges szállítóként” feltüntető megállapodásokról

A felek érvei

49 A felperesek azt állítják, hogy a Bizottság „automatikusan” kizárólagossági megállapodásoknak minősítette azon megállapodásokat, amelyekben az ügyfél a felperesek „előnyben részesített, fő vagy elsődleges szállítóként” való megtartására vállalt kötelezettséget, jóllehet e megfogalmazás túl homályos ahhoz, hogy a szerződések joga szerint kizárólagosnak lehessen minősíteni e megállapodásokat. Ráadásul a Bizottság annak ellenére minősítette kizárólagosnak azokat, hogy a szóban forgó ügyfelek a felperesek versenytársaitól az állítólagos kizárólagossági szerződés időtartama alatt vettek üvegvisszaváltó automatákat, továbbá ugyanezen ügyfelek megerősítették, hogy a megállapodások valójában nem voltak kizárólagosak.

50 A felperesek szerint a Bizottság a megtámadott határozatban nem elemzi azt a kérdést, hogy keletkezett-e a szerződések nemzeti joga szempontjából végrehajtható kizárólagos jog. A megtámadott határozat valójában egyáltalán nem tartalmazza a szerződések nemzeti szabályozáson alapuló elemzését. A megtámadott határozat és a Bizottság által annak elfogadását megelőzően küldött információkérések ugyanúgy kezelik a kötelező és végrehajtható szerződéses kötelezettséget nem keletkeztető homályos megállapodásokat és a formaszerű végrehajtható szerződéseket. A felperesek előadják, hogy mindez érthetőnek tűnik valamely, az EK 81. cikk szerinti kartell esetében, azonban nem az valamely, az EK 82. cikk szerinti kizárólagossági megállapodás keretében. Ha a kizárólagossági kötelezettség betartását nem lehet a szerződések nemzeti joga alapján kikényszeríteni, az sem a versenytársakat nem akadályozza meg a vevőnek való eladásban, sem a vevőket az ajánlat elfogadásában. Hasonlóképpen, előzetes elrettentő hatást sem gyakorolhat a vevőkre.

51 A megtámadott határozat továbbá olyan irreleváns bizonyítékokra hivatkozik a dokumentumok szerződéses jellegére vonatkozó megállapításainak alátámasztása céljából, mint például a felperesek belső memorandumai, sajtóközlemények vagy a Tomra-csoport éves jelentése, amelyek ez utóbbi egyoldalú nyilatkozatait képezik, amelyeket a vevő nem hagyott jóvá. A Bizottság nem végezte el e nyilatkozatok hatályos nemzeti jogra tekintettel való bizonyító erejű elemezését.

52 Végül a felperesek előadják, hogy a Superunie (Hollandiában 2001-ben kötött megállapodás) és az ICA/Hakon (Svédországban és Norvégiában, a 2000–2002 közötti időszakra vonatkozóan kötött megállapodás) beszerző csoporttal külön-külön kötött megállapodás jogilag nem kötelezte e csoportok tagjait arra, hogy az üvegvisszaváltó automatákat kizárólag tőlük szerezzék be, és nincs bizonyíték arra, hogy e megállapodások fokozottan „nyomást gyakoroltak volna, vagy erős ösztönzést jelentettek volna" arra vonatkozóan, hogy a független kiskereskedők valamennyi üvegvisszaváltó automatájukat tőlük szerezzék be.

53 Különösképpen a Superunie-vel kötött megállapodást illetően a felperesek előadják, hogy a megtámadott határozat nem szolgáltat bizonyítékot annak alátámasztására, hogy e megállapodás kötelezhette volna a független üzleteket – a Superunie tagjait – arra, hogy 130 üvegvisszaváltó automatát vásároljanak a felperesektől. E tekintetben a Bizottság mintha inkább megfordítaná a bizonyítási terhet azon állításával, hogy „nincs arra utaló bizonyíték, hogy az egyéni tagok nem érezték [a megállapodás] kötelező erejét […]". Ha a tagok jobb üzletet köthettek volna a felperesek valamely versenytársával, a felperesek szerint a Bizottság nem próbálta volna megmagyarázni, hogy a tagok mégis miért tőlük vásároltak a csoportjuk központi szintjével kötött, nem kötelező erejű megállapodás alapján.

54 A Bizottság vitatja a felperesek által előadott érveket.

A Törvényszék álláspontja

55 Mindenekelőtt cáfolni kell a felperesek azon állítását, amely szerint a Bizottság „automatikusan" kizárólagossági megállapodásoknak tekintette azon megállapodásokat, amelyekben az ügyfél a felperesek „előnyben részesített, fő vagy elsődleges szállítóként" való megtartására vállalt kötelezettséget. A megtámadott határozat (114)–(122), (286) és azt követő preambulumbekezdései egyébiránt ennek ellenkezőjét tanúsítják, mivel részletesen megmagyarázzák a Bizottság álláspontját és ezzel kapcsolatban tett megállapításait.

56 Ezenkívül, jóllehet igaz, hogy meghatározott ügyfelek az „előnyben részesített szállítói" szerződésekbe olyan kikötést kívántak belefoglalni, amelynek alapján kipróbálás céljából vásárolhattak a versenytársak gépeiből, mindez megerősíti azon megállapítást, amely szerint e szerződéseket kizárólagosnak szánták, és a versenytársak gépeinek megvásárlására vonatkozó lehetőség csupán e gépek kipróbálására korlátozott kivétel volt.

57 Ezen túlmenően a Bizottság a megtámadott határozatban a felek szándékára vonatkozó, rendelkezésre álló bizonyítékok alapján minősítette kizárólagosnak az „előnyben részesített szállítói" szerződéseket. E bizonyítékok tanúsítják, hogy e szerződések a kizárólagosságra irányultak, és kizárólagossági megállapodásként értelmezték őket függetlenül a nemzeti szerződési jog szerinti végrehajthatóság kérdésétől.

58 A Royal Aholddal kötött szerződés például „elsődleges szállítónak" minősíti a Tomra-csoportot. A Tomra Systems ASA elnöke ugyanakkor az ezen ügyféllel folytatott tárgyalások során a következőket jelentette ki (lásd a megtámadott határozat (139) preambulumbekezdését és a 267. oldalon található lábjegyzetet):

„[e]nnélfogva számunkra az lenne az előnyös, ha a [Tomra-csoportot] az Ahold világszerte »kizárólagos« szállítójának neveznék az üvegvisszaváltó automatákhoz

kapcsolódó szolgáltatások terén. A »kizárólagostól« eltérő kifejezéseket is ki lehet találni a felek alapvető szándékának kifejezése céljából. Mindazonáltal – függetlenül a kifejezés választásától – a megállapodás tárgyalása során mindig is képviselt álláspontunk szerint a [Tomra-csoportnak] jogosultnak kell lennie a gépek beszerelésére […] minden új, üvegvisszaváltó automatát igénylő üzletben és […] a fennálló megállapodások lejárta után a jelenleg üvegvisszaváltó automatával más szállító által ellátott üzletben".

59 A felperesek arra vonatkozó állítását illetően, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban nem elemezte a szerződések kizárólagosságát az alkalmazandó nemzeti szabályozás alapján, emlékeztetni kell arra, hogy az EK 82. cikk szerinti erőfölénnyel való visszaélésnek valamely erőfölényben lévő vállalkozás magatartása esetében való megállapításához nem szükséges, hogy a vállalkozás e magatartása formális kötelezettséget rójon a vevőkre. Elegendő, ha e magatartás arra ösztönzi a vevőket, hogy ne térjenek át más versenytárs szállítóra, és szükségleteik egészét vagy jelentős részét kizárólag az említett vállalkozástól szerezzék be (a Bíróság 85/76. sz., Hoffmann-La Roche kontra Bizottság ügyben 1979. február 13-án hozott ítéletének [EBHT 1979., 461. o.] 89. és 90. pontja).

60 E tekintetben meg kell jegyezni, hogy az érintett megállapodások gyakran nem csupán a kérdéses vevő „előnyben részesített, fő vagy elsődleges szállítójának" minősítették a [Tomra-csoportot], hanem mennyiségi kötelezettségvállalásokat vagy meghatározott mennyiség vásárlásától függő utólagos fokozatos árengedményeket is tartalmaztak. Például a Royal Ahold holland csoporttal és Svédország és Norvégia tekintetében az ICA/Hakon/Aholddal a 2000 és 2002 közötti időszakra kötött megállapodások ilyen jellegűek.

61 Végül a felperesek és az olyan beszerzőközpontok között kötött megállapodásokkal kapcsolatban, mint amilyen a Superunie és az ICA/Hakon, meg kell állapítani, hogy

egyrészt a felperesek nem vitatják, hogy e megállapodások az azokat aláíró beszerzőközpontok vonatkozásában kötelező erővel bírtak, másrészt hogy annak eldöntése, hogy azok befolyásolták-e ezen beszerzőközpontok tagjainak vásárlói magatartását is, nem függ formális elemzéstől.

62 Ugyanis a Bizottsághoz hasonlóan meg kell jegyezni, hogy amikor a valamely szerződésben kikötött feltételek meghatározott célmennyiségeknek a központ egésze általi megvásárlásától függnek, az ilyen típusú szerződésre vonatkozó tárgyalásban benne rejlik, hogy e szerződés a központ tagjait a meghatározott célkitűzés elérése érdekében vásárlásra fogja ösztönözni.

63 Ezenfelül azon körülmény, hogy az ICA Ahold/Hakonnal kötött szerződésben meghatározott vásárlási célkitűzést elérték (a megtámadott határozat (171) preambulumbekezdése), igazolja, hogy a központi beszerzőcsoport milyen mértékben tudta befolyásolni a független kiskereskedők magatartását.

64 A Superunie-val kötött megállapodás ráadásul kifejezetten említette az egyes tagokat és az általuk külön-külön megvásárolandó gépek számát.

65 Végül – amint azt a Bizottság helyesen állapította meg – hangsúlyozni kell, hogy az ügy iratai több helyen ténylegesen arra utalnak, hogy a megállapodás betartását szigorúan felügyelték, és nyomást gyakoroltak a független forgalmazókra.

66 E tekintetben meg kell említeni például a Tomra Europe által 2000. október 13-i megállapodással kapcsolatban az ICA Aholdnak írt 2001. február 16-i levelet, amely a felperesek aggodalmát fejezi ki az ICA megállapodás szerinti beszerzéseinek ritmusát illetően, és emlékeztet arra, hogy az ICA „kötelezettséget vállalt arra, hogy központi

szinten mindent megtesz annak érdekében, hogy támogassa a [Tomra-csoportot] teljes üzlethálózatában, és hogy a franchise vevőit a régi gépek kicserélésére és e megállapodás teljes mértékben való betartására ösztönözze". A levél megállapítja, hogy az ICA központi támogatása „ez idáig nyilvánvalóan nem volt hatékony", és hogy az ICA nem a kellő mértékben tájékoztatott a franchise vevői tekintetében a megállapodás alapján tett ösztönző lépésekről. A Tomra Europe felhívja az ICA-t, hogy a terv megállapodásnak megfelelő végrehajtása érdekében sürgősen intézkedjen.

67 A fentiekre tekintettel tehát el kell utasítani a felperesek e kifogását.

c) Az egyedi mennyiségi kötelezettségvállalásokról és az egyedi utólagos visszatérítési rendszerekről

A felek érvei

68 A felperesek előadják, hogy egyáltalán nem nyert bizonyítást, hogy pontosan fel tudták mérni a vevők szükségleteit.

69 Elsősorban arra hivatkoznak, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban elismeri, hogy a vevők nem tájékoztatták őket az üvegvisszaváltó automatákra vonatkozó vonatkozó teljes vagy szinte teljes szükségletükről a szerződés időtartama alatt.

70 Másodsorban előadják, hogy jóllehet az üvegvisszaváltó automaták iránti kereslet – amint a megtámadott határozat megállapítja – nem volt folyamatos és egyenletes, a valamely vevő által az előző évben vásárolt üvegvisszaváltó automaták száma alapján a felperesek nem tudták felmérni az adott vevő következő évre vonatkozó teljes vagy szinte teljes keresletét.

71 A felperesek továbbá vitatják a Bizottság azon állítását, amely szerint az egyes vevők kereslete könnyen előrelátható, „mivel azt a kötelező betétdíjas rendszerek bevezetése hozza létre, illetve növeli". Ezzel összefüggésben a felperesek megállapítják, hogy az állítólagos jogsértésekkel érintett öt tagállam közül egyik sem vezette 1998 és 2002 között a kötelező betétdíjas rendszert.

72 Harmadrészt Bizottság közvetetten elismerte, hogy a felperesek nem tudták felmérni vevőik üvegvisszaváltó automaták iránti teljes vagy szinte teljes szükségletét, mivel üzleti titokra hivatkozással minden olyan számadatot törölt a megtámadott határozat egészéből, amely közvetlenül vagy közvetetten utalhat az üvegvisszaváltó automaták múltbeli éves beszerzéseire.

73 Végül a felperesek azt állítják, hogy a mennyiségi kötelezettségvállalások és célkitűzések ritkán egyeztek a vevők tényleges vásárlásaival. A tényleges vásárlások vagy jóval alacsonyabbak, vagy jóval magasabbak voltak a hivatkozott mennyiségekre vonatkozó kötelezettségvállalásnál, miközben a vevők a versenytársaiktól is vásároltak üvegvisszaváltó automatákat. Ezen állítás alátámasztására a felperesek benyújtottak egy közgazdászok által elkészített jelentést, amely ismerteti az egyes releváns vevők által teljesített tényleges beszerzéseket, és azokat összehasonlítja a hivatkozott mennyiségekre vonatkozó kötelezettségvállalásokkal.

74 A felperesek megállapítják, hogy e jelentés empirikus megállapításai tanúsítják, hogy az üvegvisszaváltó automatákra vonatkozó tényleges beszerzések rendszeresen

meghaladták a szerződésben kikötött mennyiségeket. Mindez azt a tényt igazolja, hogy a felperesek „forradalmian új technológiát" tudtak kínálni, amellyel a vevők mindenképpen rendelkezni kívántak üzleteikben. Ugyanakkor ez nincs összhangban a megtámadott határozat azon részével ((123) preambulumbekezdés), amely szerint a megállapodásokban előírt vásárlások „teljesen vagy szinte teljesen" megfeleltek az üvegvisszaváltó automaták azon mennyiségének, amelyet a vevők a szerződéses időtartam alatt végül megvettek.

75 A Bizottság vitatja a felperesek által előadott érveket.

A Törvényszék álláspontja

76 Az egyedi mennyiségi kötelezettségvállalásokat és az egyedi utólagos visszatérítési rendszereket illetően a felperesek előadják, hogy semmi sem bizonyítja, hogy pontosan fel tudták volna mérni a vevők üvegvisszaváltó automaták iránti szükségletét. A felperesek szerint az ilyen magatartások jogellenessége a vevők szükségletének felmérésére vonatkozó szállítói képességtől függ.

77 Előzetesen meg kell jegyezni, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban valóban úgy tekintette, hogy a mennyiségi kötelezettségvállalásokat és a visszatérítési rendszereket minden egyes vevő esetében egyedileg határozták meg, és a küszöbértékek az adott vevő teljes szükségletéhez vagy szükségletének jelentős részéhez igazodtak (lásd például a megtámadott határozat (319) preambulumbekezdését).

78 Ennélfogva – amint a felperesek is teszik – kijelenthető, hogy a megtámadott határozat a mennyiségi kötelezettségvállalásokra és a visszatérítési rendszerekre vonatkozó megállapításokat illetően azon körülményre támaszkodik, hogy a felperesek az egyes vevők szükségleteinek ismeretében még hozzá is tudták igazítani az adott vevőhöz az ilyen típusú megállapodásokat. Márpedig a felperesek érve azon alapul, hogy valójában nem tudták pontosan felmérni a vevők szükségleteit, és hogy a Bizottság ennélfogva nem beszélhet egyénre szabott megállapodásokról. Meg kell tehát vizsgálni, hogy a Bizottság e tekintetben hibázott-e.

79 Először is meg kell állapítani, hogy az ügyfél néha közölte várható jövőbeli szükségletét, mint például a Rimi Svenskával kötött megállapodás keretében is. Ezenfelül a felperesek a kifogásközlésre adott válaszukban arra hivatkoznak, hogy a szerződés tárgyalási szakaszában „elfogadott és szükséges [volt], hogy a két fél hozzávetőlegesen ismerje a mennyiséget, vagyis azon egységek számát, amelyek a szerződés tárgyát képezhetik".

80 Másodsorban téves a felperesek azon állítása, amely szerint a Bizottság azt állapította meg, hogy a célkitűzéseket kizárólag a korábbi vásárlások alapján határozták meg. Ellenkezőleg, a Bizottság a megtámadott határozatban – helyesen – úgy tekintette, hogy az üvegvisszaváltó automaták piacának jellemzőire tekintettel az egyes vevők keresletét viszonylag könnyen fel lehet mérni. A felperesek különböző tényezőkre támaszkodhattak vevőik jövőbeli szükségleteinek felmérése céljából: maguk a vevők által szolgáltatott információkra, a vevők előző évi vagy a korábbi évekbeni vásárlásaira, a leginkább releváns tényezőkre (az üzletek száma és mérete, a betétdíjas rendszer fennállása vagy előrelátható bevezetése) vonatkozó nyilvánvaló adatokra, és a saját maguk által alapos piaci ismereteik alapján elkészített piaci tanulmányokra (lásd a megtámadott határozat (298) preambulumbekezdését).

81 Különösen a felperesek azon érvét illetően, mely szerint a megtámadott határozattal érintett öt ország közül egyik sem vezette be a kötelező betétdíjas rendszert 1998 és

2002 között, meg kell állapítani, hogy az üvegvisszaváltó automaták iránti kereslet a betétdíjas rendszer bevezetésének kilátásba helyezésekor növekedett, ahogyan például Németországban is a 2000 és 2001 közötti időszak során, jóllehet ténylegesen csupán 2002 végén vezették be a rendszert (lásd a megtámadott határozat (188), (219) és (221) preambulumbekezdését). Ugyanígy az „önkéntes" üvegvisszaváltó rendszerek – amilyen a norvég rendszer is – szintén nyilvánvaló és előrelátható hatással voltak az üvegvisszaváltó automaták iránti keresletre (lásd a megtámadott határozat (242) preambulumbekezdését).

82 Ebből következik, hogy a felperesek érvével ellentétben a „nem folyamatos és egyenletes" keresletet mindezek ellenére – ahogyan a jelen ügyben is – könnyen fel lehet mérni előre.

83 A megtámadott határozatban a vevők versenytárs szállítóktól való vásárlásokra vonatkozó információinak bizalmas kezelését illetően meg kell jegyezni, hogy e körülmény alapján nem lehet arra következtetni, hogy a felperesek nem tudták felmérni vevőik keresletét. A vevők bizalmas kezelés iránti kérelem pusztán arra utal, hogy nem kívánták a felperesek tudomására hozni a versenytársaknál lebonyolított beszerzéseiket.

84 Végül az állítólagos mennyiségi kötelezettségvállalások és a vevők tényleges beszerzései közötti rendszerszerű kapcsolat hiányát illetően meg kell állapítani, hogy a felperesek által benyújtott tanulmány a megtámadott határozat téves értelmezésén alapul. Ugyanis a megtámadott határozat azt állapítja meg, hogy a szóban forgó szerződések általában a vevők adott szerződéses időszakban felmerült tényleges szükségleteik egészének, vagy jelentős részének feleltek meg, és nem azt, hogy a kikötött mennyiségekre vonatkozó kötelezettségvállalásoknak pontosan meg kellett egyezniük az utólagosan megállapított teljes tényleges kereslettel (lásd a megtámadott határozat (102), (108), (123), (124) és (127) preambulumbekezdését).

85 Ezenfelül a megtámadott határozat kifejti, hogy amikor a megállapodásokban előírt célkitűzések nem feleltek meg a vevő teljes szükségletének, az adott vevő teljes keresletének legalább 75–80%-a közötti értékeknek felel meg (lásd például a megtámadott határozat (159) preambulumbekezdését).

86 Mindenesetre meg kell állapítani, hogy úgy tűnik, hogy a felperesek által előterjesztett statisztikai tanulmány megerősíti a megtámadott határozat alapjául szolgáló megállapításokat. Ugyanis a felperesek által utólag elvégzett elemezés lényegében azt tanúsítja, hogy a ténylegesen vásárolt mennyiségek legtöbbször csekély mértékben haladják meg a mennyiségi kötelezettségvállalásokban előírt mennyiségeket. E megállapítást alátámasztja a Bizottság által benyújtott, a mennyiségi kötelezettségvállalásokat és a célzott visszatérítéseket a vevők tényleges vásárlásaival összehasonlító táblázat.

87 A fenti megfontolásokra tekintettel e kifogást is el kell utasítani.

d) Meghatározott, Németország, Hollandia, Svédország és Norvégia területén kötött szerződések értékeléséről

88 A felperesek arra hivatkoznak, hogy azon öt országból, amelynek területén a jogsértést elkövették, négy ország esetében a megtámadott határozatban hivatkozott szerződések többségét következetlenül értékelték. E szerződéseket tehát a Bizottságnak nem kellett volna figyelembe vennie, és ez önmagában kellőképpen indokolja a megtámadott határozat megsemmisítését. A felperesek nem kifogásolják az Ausztriára vonatkozó szerződések elemzését. A kereset első jogalapja tehát nem érinti e piacot.

89 A továbbiakban tehát meg kell vizsgálni a Németországra, Hollandiára, Svédországra és Norvégiára vonatkozó szerződésekkel kapcsolatos kifogásokat.

Németország

90 A felperesek előadják, hogy a Bizottság által hivatkozott, Németországot érintő megállapodások több mint fele nem létezett vagy nem tartalmazott semmilyen kizárólagosságra, mennyiségi kötelezettségvállalásokra vagy utólagos visszatérítésekre vonatkozó kikötést.

91 A Bizottság vitatja a felperesek által előadott érveket.

– Edeka Bayern-Sachsen-Thüringen (1998–1999)

92 A felperesek azt állítják, hogy e szerződés nem volt kizárólagos, és csupán azt írta elő, hogy a vevő az üvegvisszaváltó automatákat elsődlegesen tőlük szerezze be. Mindamellett a vevő jogosult volt a versenytársak gépeinek kipróbálására, és – amennyiben jelentős előnyt nyújtottak – azok megvásárlására.

93 A felperesek hozzáteszik, hogy a Bizottság nem bizonyítja, hogy a megállapodást kizárólagosnak lehetne minősíteni.

94 Meg kell állapítani – a felperesek állításaival ellentétben –, hogy a megállapodást már eredetileg is kizárólagossági megállapodásként hozták létre. Ezen érvet alátámasztja a két társaság közötti szóbeli megállapodás, amelynek tartalmát a Tomra-csoport német leányvállalatán belül e-mailben tették közzé.

95 Ezenkívül hangsúlyozni kell, hogy a vevő egy nem kizárólagos megállapodás esetében szabadon hozza meg döntéseit, és bármely versenytárstól vásárolhat. A vevőnek általában nem kell bizonyítania – a jelen esettel ellentétben – , hogy a versenytárs „jelentős előnyt" kínál.

96 Az arra alapított érvet illetően, hogy a megállapodás szerint az Edeka Bayern-Sachsen-Thüringen valóban kipróbálhatja a felperesek versenytársainak termékeit, úgy kell tekinteni, hogy a vevőnek ahhoz, hogy új szállítótól rendeljen gépeket, előzetesen meghatározott ideig ki kellett próbálnia azokat; a kizárólagossági időszak tehát nem összeegyeztethetetlen a versenytársak gépeinek kipróbálására vonatkozó jog fenntartásával. Egyébiránt egy nem kizárólagos szerződés főszabályként nem tartalmaz ilyen kikötést.

97 Ennélfogva meg kell állapítani, hogy – amint arra a Bizottság helyesen mutatott rá – a szerződések főszabály szerint nem tartalmaznak a vevő vásárlási döntéseit behatároló vagy irányító kikötéseket. Ugyanis az olyan rendelkezésekre, mint amilyen a vevőnek a versenytársak gépeinek meghatározott időtartamban való kipróbálására biztosított lehetőség, vagy a versenytársaktól való vásárlást jelentős előny esetében engedélyező kikötés, nem lehet annak igazolása céljából hivatkozni, hogy a megállapodás nem kizárólagos.

98 Ennélfogva e kifogást el kell utasítani.

– Edeka Handelsgesellschaft Hessenring (1999)

99 A felperesek vitatják az 1999. évi megállapodás Bizottság általi elemzésének módját arra hivatkozva, hogy nincs bizonyíték azon állítás alátámasztására, amely szerint az állítólagos 0,5%-os egyéni visszatérítéshez szükséges 2 millió német márka (DEM) küszöbérték a vevő teljes vagy szinte teljes szükségletén alapuló, egyedi visszatérítési rendszer részét képezte. A felperesek hozzáteszik, hogy az Edeka Handelsgesellschaft Hessenring nem érte el e küszöbértéket 1999-ben. Ennek megfelelően a vásárlások értékétől függő e visszatérítési kikötés – még ha létezett is volna – nem lett volna alkalmazható.

100 Ezzel összefüggésben meg kell jegyezni a felperesekhez hasonlóan, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban valóban nem bizonyítja, hogy az Edeka Handelsgesellschaft Hessenringgel kötött megállapodás a vevő teljes vagy szinte teljes szükségletén alapuló, egyedi visszatérítési rendszert képezett. Más információk hiányában úgy tűnik, hogy azon tény, hogy az Edeka Handelsgesellschaft Hessenring nem vásárolt termékeket a visszatérítésben való részesüléshez szükséges meghatározott küszöbértéket meghaladó értékben, megerősíti e körülményt.

101 Mindamellett hangsúlyozni kell, hogy jóllehet a Bizottság nem bizonyította, hogy a megállapodást a vevőkre szabták, nem tagadható, hogy mindenképpen fokozatos és utólagos visszatérítést biztosító megállapodásról van szó. Ezenkívül meg kell állapítani, hogy a Bizottság – anélkül, hogy a felek azt vitatnák – azt állítja, hogy azokban az esetekben, amikor a vevő a küszöbértéknél alacsonyabb mennyiséget vásárolt, a „kötött részesedés[be]" kizárólag az erőfölényben lévő vállalkozásnál a megállapodás időtartama alatt ténylegesen vásárolt mennyiségeket számította be.

102 Ennélfogva a felperesek e kifogását nem lehet elfogadni.

– Edeka Baden-Würtemberg (2000)

103 A felperesek előadják, hogy a szóban forgó szerződést nem lehet kizárólagosnak minősíteni. Álláspontjuk szerint az Edeka üzleteinek 1,7%-ára vonatkozó megrendelésvisszaigazolásról van szó. A megállapodás semmilyen egyéb olyan információt nem tartalmaz, amelynek alapján arra lehetne következtetni, hogy kizárólagossági megállapodásról van szó.

104 A felperesek által előadott érv nem meggyőző, mivel a Bizottság két ízben is bizonyítja, hogy kizárólagossági szerződésről van szó. Ugyanis érvelése alátámasztására a Bizottság benyújt egy 2000. szeptember 24-i belső iratot, amely egy fennálló kizárólagossági megállapodásra („bestehenden Exclusivvertrag") hivatkozik.

105 Ezenkívül az arra alapított érvet illetően, hogy a Bizottság az Edekát egészében vizsgálja, meg kell jegyezni, hogy nem ez a helyzet. Ugyanis a Bizottság pontosítja, hogy a megállapodás az Edeka új üzleteire szorítkozik.

106 Következésképpen e kifogást el kell utasítani.

– COOP Schleswig-Holstein (2000)

107 A felperesek előadják, hogy nem kizárólagossági szerződésről van szó. Kifejtik, hogy mindössze a COOP és a közöttük folytatott, 25 üvegvisszaváltó automata COOP általi megvásárlását megerősítő levelezés állt a Bizottság rendelkezésére. Azért sem lehet szó kizárólagossági szerződésről, mert, a felperesek szerint, a COOP csupán 7 üvegvisszaváltó automatát vett. A felperesek megállapítják, hogy a felek nem érezték kötelezőnek e levelet.

108 A felperesek hozzáteszik, hogy a 2000. március 10-i levélben egyetlen kikötés sem gátolta a COOP-ot abban, hogy versenytársaiktól vásároljon.

109 Ugyanakkor a Bizottság által szolgáltatott azon bizonyíték, amely szerint a Tomra Systems GmbH által a COOP-nak címzett 2000. március 10-i levél „kizárólagossági keretmegállapodásra" vonatkozott, elegendő annak igazolására, hogy a kérdéses megállapodás valóban kizárólagossági szerződés volt.

110 Ezen okból el kell utasítani a felperesek e kifogását.

– Netto

111 A felperesek előadják, hogy a szerződésbe foglalt fokozatos kedvezményt nem tudták biztosítani, mivel a vevő nem rendelte meg az üvegvisszaváltó automatákból az említett kedvezményben való részesüléshez szükséges mennyiséget. Ahhoz, hogy a Netto jogosult legyen a 2 ingyenes üvegvisszaváltó automatára, 150 üvegvisszaváltó automatát kellett volna rendelnie. A felperesek szerint azonban csupán 109 gépet rendelt 2001-ben, és 126 gépet 2002-ben.

112 A felperesek hozzáteszik, hogy a célkitűzést nem érték el, mivel ténylegesen jóval kevesebbet vásároltak, és azon tény, hogy a szerződést egyoldalúan meghosszabbították az eredetileg meghatározott időtartamon túl, irreleváns, mivel a vevők nem számíthattak arra, hogy e meghosszabbításhoz folyamodnak, ami a jelen esetben kizár bármiféle elrettentő hatást.

113 A Nettóval kötött szerződést illetően meg kell állapítani, hogy noha a küszöbértékeket nem érték el, a megtámadott határozat a (202) preambulumbekezdésben kifejti, hogy az említett szerződést valószínűleg azzal a célzattal hosszabbították meg, hogy lehetővé tegyék a vevőknek a küszöbértékek fokozatos elérését. A felperesek nem bizonyították, hogy e körülmény nem bizonyult igaznak. Ennélfogva e kifogást el kell utasítani.

– Rewe Wiesloch és Rewe-Hungen (1997)

114 A felperesek vitatják, hogy e két szervezetet kizárólag ők látták volna el üvegvisszaváltó automatákkal, és azt állítják, hogy az üvegvisszaváltó automaták piacát a Halton vette át 1997-ben.

115 Mindazonáltal e kifogásról nem kell határozni, mivel a megállapodás a megtámadott határozatban vizsgált időszakon kívül esik.

– Rewe Hungen (2000)

116 A felperesek arra hivatkoznak, hogy a megállapodás nem ellentétes az EK 82. cikkel, mivel a Rewe által a tőlük rendelt mennyiség jóval alacsonyabb volt a vevő szükségleténél (kevesebb, mint annak 50%-a). Ezenkívül a ténylegesen vásárolt mennyiség szerintük lényegesen nagyobb a felek által kikötött mennyiségnél.

117 Meg kell jegyezni, hogy azon tény, hogy a vevő nem éri el a szerződésben meghatározott küszöbértéket, semmit sem változtat azon, hogy az árengedmény továbbra is ösztönzi a célmennyiség elérésére. Ezenkívül hangsúlyozni kell, hogy a versenytársak által meg nem szerezhető mennyiség hányadának kiszámításakor a Bizottság csupán a küszöbértékig terjedő mennyiséget (a jelen esetben 20 gép) vette figyelembe, a vevő által vásárolt további mennyiséget „megszerezhető" keresletnek tekintette.

118 Következésképpen el kell utasítani a felperesek e kifogását.

119 A fentiekre tekintettel meg kell állapítani, hogy a megtámadott határozat nem tartalmaz nyilvánvaló mérlegelési hibát a Németországban kötött megállapodásokat illetően.

Hollandia

120 A felperesek vitatják a megtámadott határozat Hollandiával foglalkozó szakaszában vizsgált négy szerződésre vonatkozóan végzett bizottsági értékelést. A felperesek szerint a megtámadott határozat e szerződéseket – amelyek az EK 82. cikk megsértése szempontjából nem lehettek relevánsak – tévesen értékeli.

121 A Bizottság vitatja a felperesek által előadott érveket.

– Albert Heijn (1998–2000)

122 A felperesek előadják, hogy 1998. október 30-i, aláírással el nem látott megrendelés-visszaigazolásuk – amely szerint az Albert Heijn telefonon 200 üvegvisszaváltó automatát rendelt – nem tartalmaz azon állítást alátámasztó információt, amely szerint az Albert Heijn köteles volt 200 üvegvisszaváltó automatát vásárolni, és az ár módosulna, ha a vevő kisebb mennyiséget kíván vásárolni az üvegvisszaváltó automatákból, vagy hogy az említett mennyiség a vevő teljes vagy szinte teljes szükségletének felelt meg. A Bizottság ugyanis elismerte, hogy 2000 áprilisában az Albert Heijn csupán 121 üvegvisszaváltó automatát vett a felperesektől.

123 Mindamellett meg kell állapítani, hogy a szóban forgó dokumentum kifejezetten előírta, hogy az Albert Heijn köteles 200 üvegvisszaváltó automatát vásárolni: „Az Albert Heijn kötelezettséget vállal 200 Tomra T600 automata megvételére 2000. december 31-ig, amely időpont meghosszabbítható 2001. március 31-ig”.

124 Ezenfelül – amint a Bizottság is előadja – meg kell jegyezni, hogy a felperesek e megállapodást a Bizottság által a 17. rendelet 11. cikke alapján küldött információkérésre adott 2002. március 14-i válaszukban küldték meg, és a kifogásközlésre adott válaszukban sehol nem hivatkoztak arra, hogy a megállapodást – amelyet ugyanezen kifogásközlés tartalmazott – nem írták alá, vagy hogy az soha nem létezett.

125 Ezen túlmenően azon megállapítást illetően, hogy 2000 áprilisában az Albert Hein csupán 121 üvegvisszaváltó automatát vett a felperesektől, meg kell állapítani, hogy az adott időpontban a megállapodásban előírt lejárati időpontig még egy teljes év maradt, és ennélfogva e tényekre tekintettel nem lehet úgy tekinteni, hogy a megállapodást nem tartották be.

126 Hozzá kell tenni, hogy e megállapodás fennállását megerősíti a későbbiekben vizsgált, Royal Ahold Global Masterrel kötött megállapodás, amely az Albert Heijnt is magában foglaló Royal Ahold csoporttal kötött szélesebb körű kizárólagossági megállapodás volt. E megállapodás 4.2. cikke említi az Albert Heijnnel kötött előző megállapodást, és emlékeztet arra, hogy „az 1998. október 30-i megállapodás alapján" az Albert Heijnnek még „vásárolni kell további 79 gépet a [Tomra Systems BV-től]", ami a 200 gép vásárlására tett előzetes kötelezettségvállalás és a már beszerzett 121 gép közötti különbözetnek felel meg.

127 A fentiekre tekintettel meg kell állapítani, hogy a szóban forgó dokumentum egy olyan szerződés létezését tanúsítja, amelynek alapján az Albert Heijn köteles volt 200 üvegvisszaváltó automatát vásárolni a felperesektől.

– Royal Ahold (2000–2002)

128 A felperesek vitatják a Royal Ahold Global Masterrel kötött megállapodás kizárólagosságát, és előadják, hogy e megállapodás semmilyen tekintetben nem gátolta a Royal Aholdot a versenytársak gépeinek vásárlásában. Arra hivatkoznak, hogy a megállapodás 1.2. szakasza kifejezetten említi, hogy a Royal Ahold szabadon vásárolhat más szállítóktól, és hogy nem köteles felmondani az üvegvisszaváltó automatákra vonatkozó, más szállítókkal fennálló megállapodásait. A felpereseknek ugyanis nem kizárólagos, hanem csupán „elsődleges szállítóknak" kellett lenniük.

129 A felperesek hozzáteszik, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban maga is elismeri, hogy a Royal Ahold más szállítóktól vásárolt üvegvisszaváltó automatákat a szerződés időtartama alatt. Ezenkívül arra hivatkoznak, hogy az ellenkérelemben idézett nyilatkozatok és a megállapodásokat magyarázó előadásaik nem minősülnek a szerződésekre a jelen esetben alkalmazandó jog (azaz New York állam [Egyesült Államok] joga) szerint olyan bizonyítékoknak, amelyek bármely bíróságot meggyőzhetnének arról, hogy a Royal Aholdot a kizárólagosság betartására kell kötelezniе. Az a tény, hogy a Royal Ahold a versenytárs szállítóktól vásárolt, azt a kérdést veti fel, hogy e szerződésnek mennyiben volt ténylegesen elrettentő hatása.

130 A felpereseknek a Royal Aholddal kötött megállapodásra vonatkozó érveit nem lehet elfogadni.

131 A megtámadott határozatban idézett dokumentumok ugyanis alátámasztják e szerződés kizárólagosságát. A felperesek 2000. április 13-i sajtóközleménye például kijelenti: „A [Tomra-csoport] és […] a Royal Ahold világszintű megállapodást kötött, amelynek értelmében a [Tomra-csoport] három évig a Royal Ahold kizárólagos szállítója lesz az üvegvisszaváltó automaták és az ezekhez kapcsolódó szolgáltatások piacán” (lásd a megtámadott határozat (139) preambulumbekezdését). Ezenkívül meg kell jegyezni, hogy a felperesek mindezt a kifogásközlésre adott válaszukban kifejezetten elismerték.

132 Kétségkívül igaz, amint azt a Bizottság is elismeri, hogy a megállapodás nem kötelezi a Royal Aholdot az üvegvisszaváltó automaták más szállítóival fennálló megállapodások lejárat előtti felmondására, ugyanakkor meg kell jegyezni, hogy a megállapodás 1.2. szakasza szerint „nem tilos” a versenytársaktól további üvegvisszaváltó automatákat vásárolni, „amennyiben az e további gépekre vonatkozó szerződés időtartama nem haladja meg az azon kiskereskedő üzletére vonatkozóan fennálló leghosszabb időtartamot, akinél a további gépeket beszerelték”.

133 A megállapodás 1.2. szakasza tehát előírja, hogy a más szállítókkal való megállapodásokat fokozatosan meg kell szüntetni, és hogy a versenytársakkal az egyes üzletekre vonatkozóan fennálló leghosszabb időtartamot meghaladó szerződéseket nem fogadják el.

134 Következésképpen a felperesek e kifogását el kell utasítani.

– Lidl (1999–2000)

135 A felperesek az 1999. áprilisi megállapodással kapcsolatban előadják, hogy a Bizottság nem vette figyelembe bizonyítékként azt a tényt, hogy a Lidl megrendelése kifejezetten említi, hogy a Lidl Nederland GmbH nem köt kizárólagossági megállapodást.

136 A Bizottság továbbá elferdíti a bizonyítékokat azon állításával, hogy a Lidl „legalább" 40 üvegvisszaváltó automatát szándékozott vásárolni, mivel a levél pusztán annyit említ, hogy a Lidl 40 üvegvisszaváltó automatát kíván vásárolni. A Bizottság azt is elismert, hogy a Lidl csupán 21 üvegvisszaváltó automatát vett a felperesektől 1999-ben.

137 A felperesek megjegyzik, hogy a megtámadott határozat (142) preambulumbekezdésében a Bizottság „44 régi Halton gépnek és 33 régi Tomra gépnek mostantól a [2000.] év végéig 77 új Tomra üvegvisszaváltó automatával való kicserélésére" vonatkozó, 2000-ben kötött megállapodásra hivatkozik. Kötelező legkisebb mennyiség nincs feltüntetve, a levél csupán azt erősíti meg, hogy a Lidl 77 üvegvisszaváltó automatát rendelt az üzleteiben lévő ugyanennyi régi üvegvisszaváltó automata

kicserélése céljából. A Bizottság elismerte, hogy a Lidl valójában 82 üvegvisszaváltó automatát vásárolt a felperesektől 2000-ben. A felperesek szerint a levél egyértelműen igazolja, hogy a Lidl gépeinek kicserélésére kérte őket, mivel fejlett technológiájuk könnyebben hozzáigazítható a Lidl szükségleteihez.

138 Az 1999. áprilisi megállapodással kapcsolatban meg kell állapítani, hogy a megtámadott határozat nem minősíti kizárólagosnak a Lidllel kötött megállapodást. E megállapodást a megtámadott határozat (142) preambulumbekezdésének „Kizárólagosság és mennyiségi kötelezettségvállalások" című és (302) preambulumbekezdésének „Mennyiségi kötelezettségvállalások és az adott mennyiségekhez kapcsolódó egyoldalú feltételek" című szakasza ismerteti. A felperesek azon megállapítását illetően, amely szerint a Lidl csupán 21 gépet vásárolt 1999-ben, hangsúlyozni kell, hogy e körülmény nem cáfolhatja azt, hogy e megállapodás két év alatt 40 gép vásárlására kötelezte a vevőt, mivel a szerződés kétéves időszaka még nem járt le.

139 El kell utasítani tehát a felperesek e megállapodásokra vonatkozó észrevételeit.

140 A 2000. szeptember 29-én aláírt megállapodást illetően elegendő megjegyezni, hogy egyrészt a felperesek nem vitatják, hogy a vevő kötelezettséget vállalt 77 gép év végéig való megvásárlására, másrészt a megtámadott határozat e megállapodást nem vette figyelembe a versenytársak által nem megszerezhető piaci részesedés kiszámításánál (lásd a megtámadott határozat (163) preambulumbekezdését és 335. lábjegyzetét).

141 Következésképpen e kifogás sem fogadható el.

– Superunie (2001)

142 A felperesek lényegében arra hivatkoznak, hogy a Superunie a holland jog szerinti beszerzőközpont, és hogy a tagjai önállóan döntenek beszerzéseikről, továbbá hogy az e szervezettel kötött, legalább 130 gép másfél év alatti megvásárlására vonatkozó kötelezettséget tartalmazó megállapodás nem kötelező a tagjaira.

143 A felperesek érvei nem fogadhatók el. E tekintetben a fenti 61–66. pontban a beszerzőközpontokkal kötött megállapodásokkal kapcsolatban kifejtett megfontolásokra kell utalni.

144 A fentiekre tekintettel úgy kell tekinteni, hogy a megtámadott határozat nem tartalmaz a felperesek által vitatott négy hollandiai szerződésre vonatkozó mérlegelési hibát.

Svédország

145 A felperesek előadják, hogy a megtámadott határozat tévesen minősíti a Svédországban kötött megállapodások többségét, és hogy emiatt nyilvánvaló hibát tartalmaz.

146 A Bizottság vitatja a felperesek által előadott érveket.

– ICA Handlares (Svédország) és Hakon Gruppen (Norvégia) (2000–2002)

147 A felperesek előadják, hogy e szerződést – mivel az a Tomra-csoport és a Royal Ahold között kötött szerződés mellékletét képezi – nem lehet kizárólagosnak tekinteni, mivel maga a Royal Aholddal kötött megállapodás sem minősül kizárólagosnak.

148 A felperesek hozzáteszik, hogy az ICA – csakúgy, mint a Hakon – teljesen független üzletek „központi igazgatását végző szerve". Ennek megfelelően a felperesek előadják, hogy a kérdéses megállapodás kizárólagossága esetén sem akadályozta volna az üzleteket abban, hogy a felperesek versenytársaitól szerezzenek be üvegvisszaváltó automatákat.

149 A szerződés kizárólagosnak való minősítésére vonatkozó érvet illetően meg kell jegyezni, hogy a Törvényszék az előzőekben már vizsgálta a Royal Ahold Global Masterrel kötött szerződést, és arra jutott, hogy esetében kizárólagossági megállapodásról van szó (lásd a fenti 128–133. pontot). A Bizottság tehát helyesen állapította meg, hogy az ICA-val kötött megállapodás – mivel az e szerződés mellékletét képezi – *per definitionem* kizárólagos. Ezenfelül az ügy irataiból – különösen a„Norvégiában és Svédországban további árengedmény nyújtására vonatkozó javaslat[ból]" – következik, hogy a Bizottság helyesen állítja, hogy a megállapodás olyan rendelkezést is tartalmazott, amelynek alapján az üvegvisszaváltó automaták vásárlásánál további árengedményben lehetett részesülni. Ugyanis a Bizottság azért minősíti visszaélésszerűnek a megállapodást, mivel nem csupán egyetlen kizárólagossági kikötést tartalmaz. A Svédországban bevezetett visszatérítési rendszeren felül 10%-os engedményt biztosítanak az ICA-nak, ha Svédországra és Norvégiára vonatkozóan legalább 1100 új üvegvisszaváltó automata megvásárlására vállal kötelezettséget a 2000 és 2002 közötti időszakban. A megállapodás tehát nemcsak a kizárólagossági kikötés bevezetésére irányult, hanem az ICA és a Hakon vevői hűségének az üvegvisszaváltó automaták meghatározott mennyiségének elérése utáni kedvezmény nyújtásával történő kiépítésére is.

150 A felpereseknek az üzletek függetlenségére alapított érvvel kapcsolatban elegendő a fenti 61–66. pont beszerzőközpontokra vonatkozó megfontolásaira utalni.

151 Ezen okokból e kifogást teljes egészében el kell utasítani.

– Rimi Svenska (2000)

152 A felperesek azt állítják, hogy a 2000. áprilisi összrendelésre vonatkozott mennyiségi kötelezettségvállalás, mivel a Rimi Svenska a megállapodás által érintett időszakban mindössze 23 üvegvisszaváltó automatát vett 2,6 millió svéd koronáért (SEK), míg az utólagos visszatérítést csupán a 7,5 millió SEK-et meghaladó vásárlások esetében nyújtották.

153 A felperesek válaszbeadványukban megállapítják, hogy az előírt célkitűzést az ICA-val kötött – szélesebb körű – szerződés keretében sem érték el.

154 Ezen érvek nem vehetők figyelembe, mivel a Rimi Svenskával kötött megállapodást 2000 októberében felváltotta a Rimi Svenska anyavállalatával, az ICA Aholddal kötött szélesebb körű megállapodás, amely ugyanolyan 10%-os engedményt írt elő, azonban rugalmasabb visszatérítési feltételekkel. A Rimi Svenska tehát nem veszítette el az előző megállapodás alapján őt megillető kedvezményt, amely megállapodás arra az esetre visszatérítést is biztosított, ha a Rimi Svenska a Tomra-csoportot jelöli ki elsődleges szállítójának.

155 A keresetlevélhez csatolt 2000. november 2-i levelet nem lehet e tekintetben figyelmen kívül hagyni annak ismeretében, hogy e levél megerősíti, hogy a Rimi Svenska utólag részleges visszatérítésben részesült, és hogy a visszatérítés fennálló részét 2000 novemberében kapta meg. A dokumentum többek között rögzíti, hogy az összmegrendelést felmondták, és az ICA-val kötött általánosabb megállapodással helyettesítették. Ezenkívül meg kell jegyezni, hogy a felperesek azon állítása, amely szerint az előírt célkitűzést az ICA-val kötött – szélesebb körű – szerződése keretében sem érték el, nem megalapozott.

156 Ennélfogva e kifogást is el kell utasítani.

– Spar, Willys és KB Exonen (Axfood-csoport) (2000)

157 A felperesek előadják, hogy a Bizottság semmilyen módon nem bizonyította olyan megállapodás fennállását, amelynek alapján a Spar „jogosult" volt az utólagos visszatérítésekre. A felperesek arra hivatkoznak, hogy a kifogásközlésre adott válaszukban kifejezetten utaltak az Axfood nyilatkozatára, amely szerint a Spar és a Willys a D-Gruppen és a Tomra-csoport között 2000-ben kötött olyan megállapodás alapján bonyolították le vásárlásaikat, amely nem biztosított mennyiségen alapuló kedvezményeket.

158 Ezzel kapcsolatban meg kell állapítani, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban kijelenti, hogy a kérdéses megállapodás utólagos visszatérítéseket biztosít a felperesek termékeiből meghatározott mennyiség vásárlása ellenében. A felperesek előadják, hogy a Bizottság nem támasztotta alá megállapításait.

159 Mindamellett úgy tűnik, hogy a felperesek egymásnak ellentmondó érveket terjesztenek elő. Ugyanis először a Bizottságnak nyújtott tájékoztatás keretében elismerték, hogy a Sparral és a Willysszel utólagos visszatérítésekre vonatkozó rendelkezéseket tartalmazó megállapodásokat kötöttek. Ezt követően a felperesek azt állítják, hogy e megállapodások vagy egy szélesebb körű, visszatérítési rendelkezéseket nem tartalmazó megállapodás részét képezték, vagy soha nem is léteztek. Végül előadják, hogy meghatározott bizonyítékoknak nyoma veszett.

160 A Törvényszék rendelkezésére álló információk alapján e kifogást el kell utasítani.

– Axfood (2001)

161 A felperesek előadják, hogy e megállapodás nem bírt kötelező erővel, és hogy az Axfood nem volt köteles megvásárolni az érintett mennyiségeket. Előadják, hogy az Axfood csupán a kikötött mennyiség felét vette meg.

162 Úgy tűnik, hogy a felek egyetértenek abban, hogy e megállapodás nem kizárólagos, és nem tartalmaz mennyiségi kötelezettségvállalást sem.

163 E megállapodást a megtámadott határozat (314) preambulumbekezdése említi a „Az árengedmények rendszere” cím alatt. Amint az említett határozat (178) preambulumbekezdése és a 389. lábjegyzete megállapítja, olyan megállapodásról van szó, amely a megvásárolt gépek mennyisége alapján a vevőt utólagos árengedményekre feljogosító küszöbértékeket ír elő. Úgy tűnik, hogy a felperesek nem vitatják e megállapítást, így e kifogásról nem szükséges állást foglalni.

– Axfood (2003–2004)

164 A felperesek álláspontja szerint e megállapodás nem volt kizárólagos, mivel az Axfoodot kifejezetten feljogosították a versenytársak gépeinek kipróbálására, és a megállapodás egyáltalán nem akadályozta az Axfoodot ilyen gépek vásárlásában.

165 E tekintetben elegendő megállapítani, hogy e megállapodás nem tartozik a megtámadott határozatban megállapított jogsértés időbeli hatálya alá. Így tehát nem szükséges a felperesek e kifogásáról határozni.

166 A fentiekre tekintettel azt a következtetést kell levonni, a megtámadott határozat nem tartalmaz nyilvánvaló mérlegelési hibát a Svédországban kötött megállapodásokat illetően.

Norvégia

167 A felperesek előadják, hogy a Bizottság által hivatkozott, Norvégiára vonatkozó megállapodások (a felperesek norvégiai értékesítéseinek 100%-a) egyike sem létezett, vagy nem tartalmazott kizárólagosságra, mennyiségi kötelezettségvállalásra vagy utólagos visszatérítésekre vonatkozó kikötést.

168 A Bizottság vitatja a felperesek által előadott érveket.

– Køff Hedmark és Rema 1000 (1996), AKA/Spar Norge (1997)

169 A felperesek álláspontja szerint a fent említett vevőkkel kötött állítólagos megállapodások nem kizárólagossági szerződések, hanem pusztán az árat feltüntető ajánlatok.

170 Ezenfelül a felperesek hangsúlyozzák, hogy a megállapodást 1996-ban, illetve 1997-ben kötötték, tehát az a megtámadott határozat időbeli hatályán kívül esik.

171 Tekintettel arra, hogy e három szerződés valóban a határozat időbeli hatályán kívül esik, nem szükséges e kifogásról határozni.

– NorgesGruppen, Hakon Gruppen, NKL (COOP) és Rema 1000 (1999–2000)

172 A felperesek először is azt kifogásolják, hogy a Bizottság nem tett különbséget a szóban forgó szerződések között, és a kérdéses preambulumbekezdések „nehezen érthetőek".

173 A NorgesGruppennel kötött megállapodást illetően a felperesek előadják, hogy a megállapodás nem kizárólagos. Ugyanis azt állítják, hogy a vevő teljes szükséglete 1300 üvegvisszaváltó automata volt. Márpedig, csupán 635 üvegvisszaváltó automatát rendeltek a felperesektől. A felperesek abból, hogy a szükséglet nagyobb volt, mint a rendelt mennyiség, arra következtetnek, hogy a fennmaradó mennyiséget a

felperesek versenytársaitól szerezték be. Így a Bizottság nem vette figyelembe a vevő tényleges szükségletét megerősítő, 1998. október 13-i levelet.

174 Ezenfelül a felperesek előadják, hogy a Bizottság saját maga elismerte, hogy a NorgesGruppen nem volt köteles tőlük minimális mennyiséget vásárolni. Az utóbbiak megrendelése és annak visszaigazolása kifejezetten említik azon tényt, hogy a szerződés nem kizárólagos.

175 Végül a felperesek megjegyzik, hogy a Bizottság előterjesztett egy releváns érvet a NorgenGruppen által arra az esetre teljesítendő visszatérítésre vonatkozóan, ha kevesebb mint 500 üvegvisszaváltó automatát vásárol. Márpedig nem ez az eset állt fenn, mivel valójában 635 üvegvisszaváltó automatát rendeltek. A Bizottság nem tudta bizonyítani, hogy a megállapodás miben tér a rendes mennyiségi árkedvezménytől.

176 A Hakon Gruppent illetően a felperesek előadják, hogy nem határozták meg a rendelés minimális mennyiségét, mivel a megrendelés vevő általi megerősítése szerint a vevő vásárolhat kisebb mennyiséget, jóllehet csupán a ténylegesen megvásárolt gépekre jogosult visszatérítést kérni. E bizonyítékot egyébiránt nem vitatta a Bizottság.

177 Ezen túlmenően a felperesek azt kifogásolják, hogy a Bizottság az arra utaló bizonyítékokat, hogy a szerződés nem volt kizárólagos – többek között az „üzletekre vonatkozó fórum" 1999. február 2-i megbeszélésének jegyzőkönyvét –, nem vette figyelembe.

178 Az NKL-lel (COOP) kapcsolatban a felperesek előadják, hogy a vevő nem volt köteles a kikötött mennyiséget megvásárolni, és hogy a megtámadott határozat nem bizonyítja, hogy a felperesek hozzáigazították a megrendelést a vevő egyéni szükségletéhez. Hasonlóképpen a felperesek azt állítják, hogy az NKL versenytársuktól, a Lindcótól is vásárolt az érintett időszak alatt.

179 Végül a Rema 1000-rel kötött megállapodást illetően a felperesek arra hivatkoznak, hogy a 200 gép megrendelésére árkedvezményt nyújtó állítólagos megállapodást a vevő nem írta alá, és az nem kötelezte a Rema 1000-et arra, hogy az üvegvisszaváltó automatákból minimális mennyiséget vásároljon. A felperesek a Rema 1000 azon nyilatkozataira hivatkoznak, amelyek szerint más szállítók nem versenyezhettek a felperesek szolgáltatásainak minőségével és szintjével. Végül hozzáteszik, hogy a Rema 1000 elsődlegesen a felperesek versenytársaitól vásárolt.

180 A NorgesGruppennel, Hakon Gruppennel, az NKL-lel (COOP) és a Rema 1000-rel kötött megállapodásokat egyidejűleg kell vizsgálni. A felperesek lényegében azt róják fel a Bizottságnak, hogy e szerződéseket kizárólagosnak minősítette, és azt állította, hogy azok a rendelt mennyiségtől függően fokozatos visszatérítést helyeztek kilátásba.

181 A kizárólagossági szerződések fennállására alapított érvet illetően nem szükséges e kérdésben állást foglalni, mivel a megtámadott határozat e megállapodásokat nem minősítette kizárólagosnak (a megtámadott határozat (302) preambulumbekezdése).

182 A megállapodások utólagos visszatérítést biztosító mennyiségi kötelezettségvállalásnak való minősítésére alapított érvet illetően a Bizottság helyesen állapította meg, hogy a kötelezettségvállalásra vonatkozó megállapodások fennállásának megállapításánál annak van jelentősége, hogy azok visszatartanak-e a versenytársaktól való vásárolástól.

183 Ugyanis a Rema 1000-rel kötött megállapodás esetében úgy tűnik, hogy a visszatérítést következetesen, a gépek megvásárolandó mennyiségével arányosan (14% 200 gépre) nyújtották, míg a többi szerződés esetében ugyanolyan mértékű visszatérítésre került sor, azonban jóval nagyobb mennyiség (500 gép) alapján. Minden más szerződés esetében a felperesek a gépek vásárlását megelőzően biztosítják a visszatérítések kifizetését, és hozzáteszik, hogy ha a vevők nem érik el az előírt mennyiséget, kötelesek visszatéríteni az árengedmény összegét a meg nem rendelt gépek után. Mindez – amint arra a Bizottság helyesen mutat rá – a vevőt nagyobb mértékben ösztönzi, mint ha a visszatérítést az egyes megrendeléseket követően nyújtották volna.

184 Következésképpen el kell utasítani e kifogást.

– NorgesGruppen (2000–2001)

185 A NorgesGruppennel a 2000. és 2001. évre vonatkozóan kötött megállapodást illetően a felperesek előadják, hogy a Bizottság állításával ellentétben semmilyen megállapodás nem állt fenn ezen ügyféllel. Ugyanis mindössze egy – alá nem írt – ajánlat létezett.

186 E tekintetben meg kell állapítani, hogy a felperesek a keresetlevélhez csatolt, alá nem írt ajánlatot a Bizottság arra vonatkozó nformációkérésére adott válaszuk keretében nyújtották be, hogy ismertessék az összes megállapodást, beleértve azokat is, amelyeket informális módon kötöttek.

187 Ezenkívül hozzá kell tenni, hogy az aktában szereplő bizonyítékok alapján megállapítható, hogy a felperesek a 150 üvegvisszaváltó automatát magában foglaló mennyiségi célkitűzés alapján előzetes árengedményt ajánlottak fel, és kedvezményes áron szállítottak a vevőnek (lásd a megtámadott határozat (247) preambulumbekezdését és az 547. lábjegyzetet).

188 Márpedig, noha igaz, hogy a keresetlevélhez csatolt dokumentum egy alá nem írt ajánlat, ez nem változtat azon, hogy árengedmény nyújtására került sor, és az eladásokat az e dokumentumban ajánlott feltételek szerint teljesítették. Ebből az is következik, hogy a vevő egyáltalán nem vásárolt a versenytárs szállítóktól ebben az időszakban.

189 Végül meg kell jegyezni, hogy a megtámadott határozat maga is feltünteti, hogy alá nem írt ajánlatról van szó, és hogy a vásárlási célkitűzést nem érték el. E megfontolásokra tekintettel el kell utasítani e kifogást.

– NKL (COOP) és Rema 1000 (2000–2001)

190 Az NKL-t (COOP) illetően a felperesek elismerik, hogy 10%-os árengedményt ajánlottak arra az esetre, ha a vásárolt mennyiség meghaladja a 150 üvegvisszaváltó automatát. Ugyanakkor azt állítják, hogy az NKL nem írta alá ezt az ajánlatot, és hogy a megállapodást végül nem kötötték meg. A felperesek előadják, hogy az a tény, hogy a vevő által ténylegesen vásárolt mennyiség kisebb volt az ajánlat eredeti célkitűzésénél, a kötelező erejű kötelezettségvállalás hiányát bizonyítja.

191 A Rema 1000-et illetően a felperesek ugyanazon érvelést adják elő, mint az NKL-lel (COOP) kötött megállapodás esetében, vagyis hogy 70 gép vásárlása után szintén árengedményt ajánlottak, azt azonban a vevő nem fogadta el. A felperesek ezért tehát vitatják, hogy megállapodás jött volna létre a felek között.

192 El kell utasítani a felperesek azon érvét, amely szerint az a tény, hogy az e két vevő által ténylegesen vásárolt mennyiség kisebb volt az ajánlat eredeti célkitűzésénél, a kötelező erejű kötelezettségvállalás hiányát bizonyítja.

193 Ezzel összefüggésben először is meg kell jegyezni, hogy a megtámadott határozat nem állítja azt, hogy e két vevőt (az NKL-t (COOP) és a Rema 1000-et) szerződés kötelezte meghatározott mennyiségű gép vásárlására. A két társaságot a megtámadott határozat (302) preambulumbekezdése említi a „Mennyiségi kötelezettségvállalások és az adott mennyiségekhez kapcsolódó egyoldalú feltételek" cím alatt. Mindkét esetben azzal a feltétellel nyújtott árengedményről volt szó, hogy a vevő hozzávetőleg egyéves időszakon belül meghatározott mennyiséget vásároljon a gépekből. A Rema 2000 esetében az árengedményi rendszer egy feltételhez kötött, közvetlen árengedményt (10% 70 gépet magában foglaló mennyiségre), és egy további utólagos 3%-os árengedményt írt elő 85 gépre. A vevő 73 gépet vásárolt (lásd a megtámadott határozat (261) preambulumbekezdését).

194 Másodsorban hangsúlyozni kell, hogy a megtámadott határozat figyelembe veszi a például az NKL-nek (COOP) ajánlott – a többi norvég vevőéhez képest viszonylag rugalmas – szerződéses feltételeket (lásd a (256) preambulumbekezdést, és a felperesek magatartásának jelentőségével kapcsolatban a 604. lábjegyzetet). Ezzel kapcsolatban a Bizottság valójában arra mutat rá helyesen, hogy nem feltétlenül volt jelentősége annak, hogy egy meghatározott célkitűzést elértek-e, vagy sem, amennyiben a versenytársaktól ténylegesen nem, vagy csak jelentéktelen mértékben vásároltak (lásd a megtámadott határozat (312) preambulumbekezdését).

195 Ezen okokból el kell utasítani a jelen kifogást.

196 A fentiekre tekintettel a felperesek azon érvét, amely szerint a Norvégiára vonatkozó valamennyi megállapodást tévesen minősítették a megtámadott határozatban, el kell utasítani.

197 Az első jogalap második részét, és ennélfogva az első jogalap egészét el kell tehát utasítani.

B – *A második és a negyedik jogalapról, amely egyrészt annak az értékelésekor elkövetett nyilvánvaló mérlegelési hibákon alapul, hogy a megállapodások alkalmasak voltak-e a verseny kizárására, másrészt pedig az indokolás hiányán*

198 A keresetlevél második és negyedik jogalapját a jelen jogalap foglalja egybe, amely három részre tagolódik. Először is a Bizottság nyilvánvaló jogi hibát vétett annak megállapításával, hogy a kizárólagossági megállapodások, az egyedi mennyiségi kötelezettségvállalások és az egyedi utólagos visszatérítési rendszerek önmagukban jogellenesek az EK 82. cikk alapján, és azzal, hogy nem indokolta azt a mércét, vagy azokat a feltételeket, amelyeket annak értékelésekor alkalmazott, hogy e megállapodások alkalmasak-e a verseny korlátozására vagy kizárására. Másodsorban a Bizottság nem vizsgálta, hogy az üvegvisszaváltó automaták piacának megszerezhető része elég jelentős-e ahhoz, hogy a szintén hatékony versenytársak a piacon maradhassanak. Harmadrészt a Bizottságnak az állítólagos utólagos visszatérítések verseny kizárására való alkalmasságára vonatkozó értékelése pontatlan és megtévesztő bizonyítékokon és feltételezéseken alapul.

1. A felperesek megállapodásainak *per se* jogellenességéről és a Bizottság által e megállapodások verseny korlátozására vagy kizárására való alkalmasságának értékelésekor alkalmazott mérce vagy feltételek indokolásának hiányáról

a) A felek érvei

199 Elsősorban a felperesek azt kifogásolják, hogy a Bizottság nyilvánvaló jogi hibát vétett, azáltal hogy nem vonta bele jogi értékelésébe azon piaci hátteret, amelyben a három megállapodástípus illeszkedett.

200 A felperesek előadják, hogy a Bizottság figyelmen kívül hagyta a „Michelin II”-ítéletben elfogadott követelményt. Arra hivatkoznak, hogy a „Michelin II”-ítélet alapján a megtámadott határozatnak bizonyítania kell, hogy a megállapodások „alkalmasak” a verseny korlátozására. Mindez a piaci háttér vizsgálatát követeli meg. Ugyanis semmi vagy szinte semmi nem érvényesülne a fent hivatkozott Hoffmann-La Roche ítéletben elfogadott követelményből, ha a „Michelin II”-ítélet alapján a Bizottság csupán a megállapodás tartalmát lenne köteles vizsgálni az EK 82. cikk alapján.

201 A felperesek hozzáteszik, hogy a megtámadott határozatban szereplő *per se* követelmény a belső piacon számos megállapodás megtiltásához vezetne a különféle ágazatokban, még ha azok – a piaci háttértől függően – erősítik inkább a versenyt, annak korlátozása helyett. Nincs alapja a gazdasági elméletben vagy a kereskedelmi gyakorlatban azon állításnak, hogy a kizárólagossági megállapodások, egyedi mennyiségi kötelezettségvállalások vagy az egyedi utólagos visszatérítési rendszerek mindig vagy szinte mindig a verseny korlátozásával járnak, ha azokat erőfölényben lévő társaság alkalmazza.

202 A felperesek előadják, hogy a Bizottság – mivel bizonyos tényezőket nem vizsgált meg – nem értékelte azt a kérdést, hogy a felperesek magatartása jogilag alkalmas volt-e versenykorlátozó hatás kifejtésére.

203 A Bizottság által nem vizsgált tényezőkhöz tartozik az a tény, hogy a felperesek voltak az üvegvisszaváltó automaták egyedüli olyan gyártói, amelyek 1997 és 2001 között a „forradalmian új", horizontális adagolási „technológiát" tudták kínálni; az a tény, hogy a felperesek versenytársai 1998 és 2002 között folyamatosan az üvegvisszaváltó automaták teljes piaca legalább 61%-ának tudták kínálni gépeiket; az a tény, hogy a felperesek gépeiket közvetlenül a végső vevőnek (áruházláncoknak) adták el, és a kérdéses megállapodások nem akadályozták a versenytársak forgalmazókhoz való hozzáférését, és végül az a tény, hogy az áruházláncok olyan szakmai vevők, amelyek össze tudják hasonlítani a felperesek üvegvisszaváltó automatáit a versenytársak üvegvisszaváltó automatáival, és ennélfogva saját maguk dönthetnek arról, hogy mely üvegvisszaváltó automaták megfelelő árúak, jó minőségűek, megbízhatók, megfelelő technológiával felszereltek, és magas szolgáltatási színvonal nyújtására alkalmasak.

204 Másodsorban a felperesek arra hivatkoznak, hogy a megtámadott határozat azon a jogi feltevésen alapul, hogy az EK 82. cikk csupán azt követeli meg, hogy a Bizottság bizonyítsa a megállapodások fennállását és formáját, továbbá hogy a határozat nem ad megfelelő magyarázatot arra vonatkozóan, hogy a 49 megállapodás bármelyike miért volt alkalmas a versenytársaknak az üvegvisszaváltó automaták piacáról való kiszorítására.

205 A Bizottság vitatja a felperesek által előadott érveket.

b) A Törvényszék álláspontja

206 Emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a visszaélés objektív fogalom, amely az erőfölényben levő vállalkozás olyan magatartását jelenti, amely

alkalmas arra, hogy befolyásolja annak a piacnak a szerkezetét, ahol a verseny – pontosan az érintett vállalkozás jelenlétének következtében – már meggyengült, és amelynek hatása a piacon még létező versenyszint fenntartásának vagy a verseny fejlődésének a termékeknek és a szolgáltatásoknak a gazdasági szereplők általi teljesítésen alapuló rendes versenyét jellemző eszközöktől eltérő eszközökkel történő korlátozása. Ebből következik, hogy az EK 82. cikk tiltja, hogy az erőfölényben lévő vállalkozás kizárja valamely versenytársát, és ekképpen az érdemen alapuló verseny eszközeik kívüli eszköz felhasználásával erősítse a helyzetét. Az e rendelkezésben foglalt tilalmat az arra való törekvés is indokolja, hogy ne okozzanak kárt a fogyasztóknak (a Törvényszék T-65/98. sz., Van den Bergh Foods kontra Bizottság ügyben 2003. október 23-án hozott ítéletének [EBHT 2003., II-4653. o.] 157. pontja).

207 Az erőfölény fennállásának megállapítása önmagában nem jelenti az érintett vállalkozás elmarasztalását, ugyanakkor az érintett vállalkozás – függetlenül ezen erőfölényes helyzet kialakulásának okaitól – különleges felelősséggel tartozik azért, hogy magatartásával ne sértse a közös piacon fennálló hatékony és torzulásmentes versenyt (a Bíróság 322/81. sz., Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin kontra Bizottság ügyben, 1983. november 9-én hozott ítéletének [EBHT 1983., 3461. o.] 57. pontja és a Törvényszék T-201/04. sz., Microsoft kontra Bizottság ügyben 2007. szeptember 17-én hozott ítéletének [EBHT 2007., II-3601. o.] 229. pontja). Hasonlóképpen, jóllehet az erőfölény fennállása nem akadályozza meg az erőfölényes helyzetben lévő vállalkozást abban, hogy saját kereskedelmi érdekeit védje, amikor azok veszélyben vannak, és a vállalkozásnak lehetősége van – ésszerű mértékben – megtenni azokat az intézkedéseket, amelyeket érdekei védelméhez megfelelőnek ítél, ugyanakkor nem tanúsíthat olyan magatartást, amelyek célja az erőfölényes helyzet megerősítése, és az azzal való visszaélés (a Bíróság 27/76. sz., United Brands és United Brands Continentaal kontra Bizottság ügyben 1978. február 14-én hozott ítéletének [EBHT 1978., 207. o.] 189. pontja és a „Michelin II”-ítélet 55. pontja).

208 Ezenkívül emlékeztetni kell arra, hogy az ítélkezési gyakorlat szerint egy piacon erőfölényben lévő vállalkozás számára az a tény, hogy olyan kötelezettség vagy ígéret alapján köti magához – akár az ő kérésükre – a vásárlóit, hogy azok szükségleteik

egészét vagy jelentős részét tőle szerezzék be, az EK 82. cikk szerinti erőfölénnyel való visszaélésnek minősül, akár úgy, hogy a szóban forgó kötelezettség mellett mást nem kötnek ki, akár úgy, hogy azt engedményadással ellentételezik. Ugyanez a helyzet akkor is, ha az említett vállalkozás a vásárlókat magához kötő formális kötelezettség nélkül, akár a vásárlókkal kötött korábbi megállapodások alapján, akár egyoldalúan törzsvásárlóiengedmény-rendszert alkalmaz, azaz a kedvezményeket ahhoz a feltételhez köti, hogy az ügyfél szükségleteinek egészét vagy jelentős részét kizárólag az erőfölényben lévő vállalkozástól szerezze be (a fent hivatkozott Hoffmann-La Roche kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 89. pontja).

209 Az ilyen jellegű kizárólagos beszerzési kötelezettségek ugyanis – engedménnyel való ellentételezéssel vagy anélkül, vagy olyan törzsvásárlói engedmény adásával, mely arra ösztönzi a vásárlót, hogy kizárólag az erőfölényben lévő vállalkozástól szerezzen be – ellentétesek a torzulásmentes verseny céljával a közösségi piacon, mert nem alapozza meg azokat az e kötelezettséget vagy előnyt igazoló gazdasági szolgáltatás, hanem céljuk a vásárló megszerzése, vagy választási lehetőségének korlátozása a beszerzési forrásokat tekintve, illetve más termelők piacra jutásának akadályozása (a fenti 207. pontban hivatkozott Hoffmann-La Roche kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 90. pontja).

210 Különösen az erőfölényben lévő vállalkozás által adott árengedménnyel kapcsolatos állandó ítélkezési gyakorlatból az következik, hogy az ügyfél azon elkötelezettségének ellentételezéseként adott törzsvásárlói engedmény, hogy kizárólagosan vagy majdnem kizárólagosan az erőfölényben lévő vállalkozásnál végzi beszerzéseit, ellentétes az EK 82. cikkel. Az ilyen árengedmény ugyanis arra irányul, hogy pénzügyi előnyökkel akadályozza az ügyfelek versenytársaktól származó beszerzéseit (a Bíróság 40/73–48/73., 50/73., 54/73–56/73., 111/73., 113/73. és 114/73. sz., Suiker Unie és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 1975. december 16-án hozott ítéletének [EBHT 1975., 1663. o.] 518. pontja és a „Michelin II”-ítélet 56. pontja).

211 Ellentétes az EK 82. cikkel, ha erőfölényben lévő vállalkozás alkalmaz a piacról kiszorító hatással bíró engedményrendszert. Emiatt a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a vásárlást elősegítő engedmény ellentétes az EK 82. cikkel (a „Michelin II”-ítélet 57. pontja).

212 A kizárólag az erőfölényben lévő vállalkozástól származó vásárlások nagyságához kötött mennyiségi engedmények rendszere általában nem jár az EK 82. cikk által tiltott, piacról kiszorító hatással. Ha az adott mennyiség növekedése a szállító alacsonyabb költségeként jelenik meg, az utóbbinak joga van arra, hogy ügyfeleit ebben a csökkenésben részesítse kedvezőbb ár formájában. A mennyiségi engedmények így feltételezhetően az erőfölényben lévő vállalkozás által elért hatékonyságból és méretgazdaságosságból eredő hasznot tükrözik (a „Michelin II”-ítélet 58. pontja).

213 Ebből az következik, hogy azon engedményrendszer, amelyben a visszatérítés mértéke a vásárlás mennyiségétől függően növekszik, nem sérti az EK 82. cikket, kivéve ha az engedmény adásának feltételei és módja alapján úgy tűnik, hogy a rendszer nem gazdaságilag igazolt ellentételezésen alapul, hanem a törzsvásárlói engedményhez hasonlóan célja, hogy akadályozza az ügyfelek versenytársaktól való beszerzéseit (a fent hivatkozott Hoffmann-La Roche kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 90. pontja és a „Michelin II”-ítélet 59. pontja).

214 A mennyiségi engedmények rendszere visszaélésszerű jellegének megállapításához a körülményeket – különösen az engedmény adásának feltételeit és módjait – összességükben kell értékelni, és vizsgálni kell, hogy az azt igazoló gazdasági ellenszolgáltatás nélküli előny jelentette engedmények a vevő beszerzési forrásokra vonatkozó választási lehetőségének korlátozására vagy elvételére, a versenytársak piacra jutásának akadályozására, a kereskedelmi partnerek tekintetében egyenlő szolgáltatásokért

egyenlőtlen feltételek alkalmazására, vagy az erőfölény torzult versennyel való megerősítésére irányulnak-e (a „Michelin II”-ítélet 60. pontja).

215 Ezen ítélkezési gyakorlatból levezethető, hogy – a felperesek előadásainak megfelelően – annak ellenőrzése céljából, hogy a kizárólagossági megállapodások, az egyedi mennyiségi kötelezettségvállalások és az egyedi utólagos visszatérítési rendszerek összeegyeztethetők-e az EK 82. cikkel, annak elemzése szükséges, hogy e gyakorlatok – a körülmények összességének, így e megállapodások hátterének értékelése alapján – az érintett piacon fennálló verseny korlátozására vagy kizárására irányulnak-e, vagy arra alkalmasak-e.

216 A jelen ügyben először azt kell megvizsgálni, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban figyelmen kívül hagyta-e a kérdéses megállapodások hátterét, másodsorban pedig, hogy megfelelően indokolta-e a megállapodások verseny kizárására való alkalmasságával kapcsolatos következtetését.

217 E tekintetben meg kell jegyezni, hogy a megtámadott határozat – miután megvizsgálta az érintett piacok szerkezetét, a felperesek és versenytársaik e piacokon elfoglalt helyzetét, és megállapította, hogy a felperesek különösen jelentős erőfölénnyel rendelkeznek (lásd a megtámadott határozat (12)–(96) preambulumbekezdését) – külön-külön megvizsgálta a felperesek által tanúsított magatartások mindegyikét (lásd a megtámadott határozat (97)–(133) preambulumbekezdését). A megtámadott határozat ezután hosszasan vizsgálta e gyakorlatoknak a verseny torzítására való alkalmasságát a jelen ügy körülményei között (lásd többek között a megtámadott határozat (159)–(166), (180)–(187), (218)–(226), (234)–(240), (264)–(277) és (286)–(329) preambulumbekezdését).

218 Ezenkívül, a megtámadott határozat – miután a felperesek által az egyes érintett nemzeti piacokon tanúsított magatartást a vevők jelentősége, a megállapodások

időtartama, a kereslet ugyanazon piacon bekövetkezett változása, a kereslet kötött részének hányada szempontjából jellemezte – megállapította, hogy e magatartás megakadályozhatja a verseny kialakulását és fejlődését, továbbá arra a következtetésre jutott, hogy e magatartás – mivel a kereslet jelentős részének kizárására irányul – visszaélést valósít meg. Különösen a felperesek által alkalmazott visszatérítési és engedményi rendszereket illetően a megtámadott határozat grafikus ábrákkal szemlélteti az e rendszerek közül néhány által az egyes országokban kifejtett „szívóhatást".

219 Jóllehet az ítélkezési gyakorlat alapján nem lett volna szükséges, a Bizottság a felperesek magatartásának tényleges hatását is vizsgálta a piac feltételeire tekintettel.

220 Azon tényezőket illetően, amelyeket a megtámadott határozatnak a felperesek szerint meg kellett volna vizsgálnia annak bizonyítása céljából, hogy a felperesek magatartása alkalmas volt a verseny korlátozására, a következő megállapításokat kell tenni.

221 Először is az állítólagos technikai fölény, amellyel a felperesek – az üvegvisszaváltó automaták egyedüli olyan gyártóiként, amelyek 1997 és 2001 között a „forradalmian új", horizontális adagolási „technológiát" tudták kínálni – rendelkeztek, nem befolyásolja azon kérdés elemzését, hogy a megállapodások alkalmasak voltak-e a verseny korlátozására. E tény csupán a felperesek piacon elfoglalt versenyhelyzetének, és ennélfogva erőfölényének az elemzésére lehet esetlegesen hatással.

222 Másodsorban úgy kell tekinteni, hogy azon tény, hogy a gépeket közvetlenül a végső vevőnek adták el, az erőfölénnyel való visszaélés megállapítása mellett, és nem ellene szól. Ugyanis bár kétségkívül igaz, hogy a kérdéses megállapodások elvben nem akadályozták a versenytársak forgalmazókhoz való hozzáférését, mindamellett

egyértelmű, hogy a forgalmazóknak nem fűződött érdeke a versenytársaktól való beszerzéshez, mivel utóbbiak a felperesek megállapodásai értelmében nem kínálhatták üvegvisszaváltó automatáikat a végső vevőnek.

223 Harmadrészt azon tényt illetően, hogy az áruházláncok olyan szakmai vevők, amelyek össze tudják hasonlítani a felperesek és a versenytársak üvegvisszaváltó automatáit, és választani tudnak közülük, meg kell állapítani, hogy a felperesek magatartása nyilvánvalóan a vevőket arra késztető intézkedések bevezetésére irányult, hogy ne vásároljanak más szállítóktól, és hogy fenntartsák e helyzetet.

224 Végül a Bizottsághoz hasonlóan meg kell állapítani, hogy a felpereseknek minden lehetőségük megvolt arra, hogy előterjesszék magatartásuk versenynek kedvező, objektív gazdasági igazolását. Megindokolhatták volna, hogy ténylegesen mely tekintetben számoltak hatékonyságnövekedéssel az általuk alkalmazott kizárólagossági megállapodások, egyedi mennyiségekre vonatkozó kötelezettségvállalások és egyedi engedményi rendszerek következtében. Mindamellett a felperesek nem hivatkoznak a Törvényszék előtt arra, hogy magatartásuk – akár a legcsekélyebb mértékben is – érzékelhető hatékonyságnövekedést eredményezett volna, vagy egyéb módon igazolt lett volna, illetve az árak csökkenésével vagy a fogyasztók számára bármely más előnnyel járt volna.

225 A fentiekre tekintettel el kell utasítani a felperesek azon érvét, amely szerint a Bizottság csupán a kérdéses megállapodások tartalmát vizsgálta, az említett megállapodások hátterét viszont nem.

226 Másodsorban a megtámadott határozat ezzel kapcsolatos indokolásának hiányosságaira alapított kifogást illetően meg kell állapítani, hogy az szintén nem állja meg a helyét.

227 Az EK 253. cikk által megkövetelt indokolásnak igazodnia kell a szóban forgó jogi aktus jellegéhez, és világosan és egyértelműen kell bemutatnia a jogi aktust elfogadó közösségi szerv érvelését úgy, hogy az érdekeltek megismerhessék a meghozott intézkedés indokait, megvédhessék jogaikat, és a hatáskörrel rendelkező bíróság gyakorolhassa felülvizsgálatát (a Bíróság 296/82. és 318/82. sz., Hollandia és Leeuwarder Papierwarenfabriek kontra Bizottság egyesített ügyekben 1985. március 13-án hozott ítéletének [EBHT 1985., 809. o.] 19. pontja, és a C-114/00. sz., Spanyolország kontra Bizottság ügyben 2002. szeptember 19-én hozott ítéletének [EBHT 2002., I-7657. o.] 62. pontja). Mivel az EK 82. cikk szerint elfogadott határozatról van szó, ezen elv megköveteli, hogy a vitatott határozat megemlítse azokat a tényeket, amelyektől az intézkedés jogi indokoltsága, valamint azok a megfontolások függnek, amelyek e határozatának meghozatalához vezettek (lásd ebben az értelemben a Törvényszék T-340/03. sz., France Télécom kontra Bizottság ügyben 2007. január 30-án hozott ítéletének [EBHT 2007., II-107. o.] fellebbezéssel nem érintett 57. pontját).

228 E tekintetben utalni kell a fenti 216–218. pontban szereplő megfontolásokra, amelyekből egyértelműen következik, hogy a Bizottság részletesen kifejtette azon indokokat, amelyek alapján álláspontja szerint a kérdéses megállapodások alkalmasak voltak a verseny korlátozására vagy kizárására.

229 Vitathatatlan tehát, hogy a felperesek megismerhették a megtámadott határozat e tekintetben kifejtett indokolását. Ezenkívül meg kell állapítani, hogy a Törvényszéknek teljes mértékben módjában állt a megtámadott határozat jogszerűségét felülvizsgálni. Ebből következik, hogy a megtámadott határozat e része megfelelően indokolt.

230 Az előző megfontolásokra tekintettel el kell utasítani a második jogalap e részét.

2. Az üvegvisszaváltó automaták iránti összkeresletnek a felperesek intézkedései általi „hiányos fedezetéről”

a) A felek érvei

231 A felperesek arra hivatkoznak, hogy még ha a megtámadott határozatban bizonyítást is nyert volna, hogy a kérdéses szerződések kizáró hatással jártak, mindez csupán azt igazolná, hogy a versenytársakat kizárták az azon vevőknek való szállításból, amelyek már megkötötték e szerződéseket (amelyek létezése általuk továbbra is vitatott). A versenytársak ugyanakkor szabadon kereshettek vevőket más vállalkozásoknál. Az EK 82. cikk megsértésének megállapítása érdekében a megtámadott határozatnak bizonyítania kellett volna, hogy e megállapodások a piac akkora részét lefedték, hogy számos versenytársat ki tudtak zárni a piac egészéről, és ezáltal jelentős mértékben csökkentették a versenyt. A Bizottság nem indokolja meg, hogy miért vezet a versenytársaknak a piac „egészéről” való kizárásához az a tény, hogy utóbbiak meghatározott vevőknek nem adhatták el üvegvisszaváltó automatáikat.

232 A felperesek arra hivatkoznak, hogy azon kérdés eldöntésének van jelentősége, hogy a versenytársak nyereségesen tudnak-e működni a piacon kizárólag a kereslet megszerezhető részének kiszolgálásával, továbbá hogy a Bizottságnak meg kellett volna határoznia az érintett piacon való tevékenykedéshez szükséges minimális működőképesség szintjét. Abban az esetben, ha az említett kereslet hányada kellően jelentős és a működőképesség szintje kellően alacsony lett volna ahhoz, hogy lehetővé tegye az

esetleges versenytársak felperesek oldalán való piacra lépését vagy piacon maradását, a Bizottság arra a következtetésre juthatott volna, hogy az utóbbiak által tanúsított magatartás nem visszaélésszerű. A Bizottság ezenkívül nem határozta meg egyértelműen azt a piaci részesedést, amelyet a megállapodásoknak le kell fedniük ahhoz, hogy alkalmasak legyenek a versenytársak kizárására. A megtámadott határozat semmilyen objektív követelményt nem alkalmaz annak megállapítására, hogy e küszöbérték hol helyezkedhet el.

233 Ha a Bizottság ezen elemzést elvégezte volna, a felperesek szerint nem kerülhetett volna sor annak bizonyítására, hogy a kérdéses szerződések ki tudták zárni a piacról az ugyanazon hatékonysággal működő versenytársakat. A felperesek kiemelik, hogy a Bizottságot terheli a megtámadott határozatban annak bizonyítása, hogy a felperesek magatartásai alkalmasak voltak e kizáró hatás kiváltására. A megtámadott határozat megfelelő indokolásának hiányában a felperesek nem kötelesek az ellenkező bizonyítására.

234 A felperesek megállapítják, hogy az ellenkérelemben szereplő, a felperesek magatartásai által kiváltott kizáró hatásra vonatkozó új elemzés elfogadhatatlan. A Törvényszék elé terjesztett kérdés annak eldöntésére irányul, hogy a megtámadott határozat e tekintetben megfelelő indokolást tartalmaz-e. Általánosságban nem engedhető meg az alperesnek, hogy a vitatott határozat hibáit és hiányosságait a Törvényszék előtti eljárásban új elemzés és további bizonyítékok előterjesztésével orvosolja.

235 A felperesek ezenkívül irrelevánsnak tartják és elutasítják azon állítást, amely szerint nem az erőfölényben lévő vállalkozásnak kell meghatároznia a piacon jelen lévő versenytársak számát. A különböző piacokat teljes mértékben verseny uralhatja akkor is, ha a versenytársak száma változó, vagy akár csak két versenytárs van jelen a piacon. Szerintük a Bizottságnak kell meghatároznia a vállalkozások működőképességének szintjét az érintett piacon, továbbá azt, hogy a piac megszerezhető hányada megfelelő

számú vállalkozásnak teszi-e lehetővé e piacon a hatékony versenynek megfelelő működést. A jelen esetben nem ez történt.

236 Végül a felperesek arra hivatkoznak, hogy magatartásuk nem érinti az összkereslet kellően jelentős hányadát. A felperesek úgy vélik, hogy a kereslet megszerezhető része valamennyi nemzeti piac esetében legalább 30%, de legtöbbször több mint 50% volt, továbbá hogy az öt piacon együttesen átlagosan körülbelül 61%-ot, vagyis évente több mint 2000 gépet tett ki. E számadat magasabb az ahhoz szükséges eladási mennyiség minimális szintjénél, amelyet a felperesek az üvegvisszaváltó automaták gyártói működőképességének biztosítása céljából évi 500 és 1000 egység közöttire becsültek.

237 A Bizottság vitatja a felperesek által előadott érveket.

b) A Törvényszék álláspontja

238 Mindenekelőtt meg kell állapítani, hogy a felmerülő kérdés lényegében annak eldöntésére irányul, hogy a Bizottság a versenytársaknak a piac egészéről való kiszorításának bizonyítása céljából köteles volt-e meghatározni az érintett piacon való tevékenykedéshez szükséges működőképesség minimális szintjét, azt követően pedig megvizsgálni, hogy a piac meg nem szerezhető része (vagyis a felperesek magatartása által lefoglalt kereslet hányada) elég jelentős volt-e ahhoz, hogy a versenytársak kiszorítására alkalmas hatást fejtsen ki.

239 A jelen ügyben figyelembe kell venni, hogy a megtámadott határozat szerint azokban az országokban és azokban az években, amelyekre vonatkozóan megállapították a jogsértést, a kereslet lefoglalt része „jelentős" volt, vagy „nem [volt] elhanyagolható", és hogy különösen a növekedés „döntő éveiben" az érintett piacok mindegyikén különösen jelentős részt képviselt (lásd a megtámadott határozat (392) preambulumbekezdését). A megtámadott határozat mindamellett nem határozza meg pontosan azt a küszöbértéket, amely felett a felperesek magatartásai alkalmasak a versenytársak kiszorítására.

240 Márpedig meg kell jegyezni, hogy a Bizottság helyesen vélte úgy, hogy az erőfölényben lévő vállalkozás a piac jelentős részének lezárásával – amint a jelen ügyben is – egyetlen vagy csupán néhány versenytársnak tette lehetővé a piacra való belépést, és ennélfogva korlátozta a verseny intenzitását a piac egészén.

241 Ugyanis a piac jelentős részének valamely erőfölényben lévő vállalkozás általi lezárása nem igazolható annak bizonyításával, hogy a piac megszerezhető része elegendő nagyságú ahhoz, hogy meghatározott számú versenytársat befogadjon. Ugyanis egyfelől a piac lezárt része vevőinek lehetőséget kell biztosítani arra, hogy részesüljenek a piacon fennálló verseny lehető legmagasabb szintjében, a versenytársak részére pedig lehetővé kell tenni az érdemen alapuló versenyhelyzetben való működést a piac egészén, és nem csupán annak egy részén. Másfelől nem az erőfölényben lévő vállalkozás feladata meghatározni, hogy hány működőképes versenytárs versenyezhet vele a kereslet még megszerezhető részét illetően.

242 E tekintetben hangsúlyozni kell, hogy egyedül az ügy körülményeire vonatkozó elemzés – amilyen a Bizottság a megtámadott határozatban által elvégzett elemzés is – teheti lehetővé annak megállapítását, hogy valamely erőfölényben lévő társaság

magatartása alkalmas-e a verseny kizárására. Mindamellett nem lehet mesterségesen előre meghatározni a kötött piaci részesedés azon részét, amely felett valamely erőfölényben lévő vállalkozás magatartása a versenytársak kiszorításával járhat.

243 Különösen azt kell megállapítani elsősorban, hogy a felperesek magatartása a vizsgált időszakban és országokban átlagosan az összkereslet jelentős – mintegy kétötöd – részét zárta le. Következésképpen még a felperesek azon érvelésének elfogadása esetén is, amely szerint a kereslet csekély része lezárásának nincs jelentősége, e hányad egyáltalán nem volt csekély a jelen ügyben.

244 Másodsorban a felperesek magatartása gyakran vezetett a „kötött" kereslet igen magas hányadához a „döntő években" – többek között 1999 és 2000 között Ausztriában, 2001-ben Hollandiában és 1999-ben Norvégiában (lásd például a megtámadott határozat (163), (219) és (237) preambulumbekezdését) –, amelyek során a kereslet a legmagasabb volt, és a legnagyobb mértékben eredményezhetett sikeres piacra lépéseket.

245 Harmadrészt emlékeztetni kell arra, hogy a felperesek magatartásai a végső vevő, és nem a forgalmazók szükségletét kötik. A versenytársak ennélfogva nem alkalmazhattak olyan eltérő forgalmazási módszereket, amelyek enyhítették volna a felperesek magatartásának hatásait.

246 E megfontolásokra tekintettel tehát el kell utasítani a második jogalap e részét.

3. Az utólagos visszatérítések verseny kizárására való alkalmasságának értékelése céljából alkalmazott, állítólag pontatlan és megtévesztő bizonyítékokról és feltételezésekről

a) A felek érvei

247 A felperesek előadják, hogy a Bizottság utólagos visszatérítésekre vonatkozó álláspontja két tényezőn alapul: elsősorban azon, hogy a vevők csupán kisszámú gépet vásárolhattak új szállítótól, és másodsorban azon, hogy az utólagos engedmények lehetővé tették a felpereseknek a negatív vagy igen alacsony árak alkalmazását. Kifejtik, hogy a Bizottság által alkalmazott példák közül szinte egyikben sem válhattak az árak negatívvá, és hogy a versenytársak minden esetben részesülhettek értékesítéseik pozitív jövedelmében. Arra is rámutatnak, hogy a Bizottság a felperesek költségeit sem vizsgálta azon árszínvonal megállapítása érdekében, amely alatt kiszorító vagy felfaló árazásra kerül sor.

248 A felperesek szerint abban az esetben, ha az utólagos engedmények pozitív árakhoz vezetnek, nem lehet azt feltételezni, hogy szükségképpen kiszorító hatással járhatnak. E megközelítés ugyanis az utólagos engedmények *per se* tilalmához vezetne.

249 A felperesek hozzáteszik, hogy a megtámadott határozat az engedményeikből következő árakat sem valamely viszonyítási pontra tekintettel, sem valamely használható objektív követelmény alapján nem értékelte. A megtámadott határozat csupán annak kijelentésére szorítkozik, hogy az engedmények alternatív költséget róttak a versenytársakra, amelyet e határozat rosszul határozott meg, és hogy az engedményekből

eredő árak szubjektív álláspontja szerint „igen alacsonyak”, anélkül hogy a Bizottság meghatározná az utóbbi kifejezés jelentését. A felperesek úgy vélik, hogy az alperes nem támaszkodhat ilyen állításokra és szubjektív álláspontokra annak megállapítása céljából, hogy az engedmények alkalmasak-e kiszorító hatás kifejtésére, vagy sem.

250 A felperesek ezenkívül arra hivatkoznak, hogy a megtámadott határozat azon végkövetkeztetése, amely szerint az utólagos visszatérítések alkalmasak voltak arra, hogy kiszorító hatást fejtsenek ki, nem helytálló diagramokon alapul.

251 A megtámadott határozat által hivatkozott hét eset közül kettőben (a megtámadott határozat Ausztriára vonatkozó 23. és 24. ábrája) a Bizottság nem helytálló és megtévesztő diagramokra hagyatkozik. A Bizottság azon álláspontja, amely szerint a versenytársaknak negatív árakon kellett számlázniuk ezen esetekben, semmilyen körülmények között nem állja meg a helyét.

252 Négy másik esetben (a Hollandiára vonatkozó 15. ábra, a Svédországra vonatkozó 18. ábra, és a Németországra vonatkozó 21. és 22. ábra), a Bizottság nem vette figyelembe azon visszatérítések létezését, amelyekből a vevők a Bizottság elemzésében használt küszöbérték alatti eladások esetén részesülhettek. A hiba kijavításával az árak semmilyen körülmények között sem negatívak a négy eset közül háromban, és csupán elhanyagolhatóan negatívak a másik esetben egyetlen gép eladásait illetően.

253 A Bizottság állításával ellentétben a versenytársak a hét eset közül hatban – jóllehet csak igen alacsony mennyiségeket, vagyis két vagy három gépet adtak el – pozitív árakon tudtak értékesíteni.

254 A Bizottság mind a hét esetben tévesen vélte úgy, hogy a versenytársaknak kisszámú üvegvisszaváltó automata eladására kellett szorítkozniuk.

255 A Bizottság mind a hét esetben figyelmen kívül hagyta a piac működésére vonatkozó releváns bizonyítékokat, ami gyengíti megállapításait. A Bizottság többek között nem vette figyelembe az eladás utáni szolgáltatásokból és az üvegvisszaváltó automaták további eladásaiból származó bevételeket. E bevételekre tekintettel a versenytársak pozitív jövedelemre számíthattak még az üvegvisszaváltó automaták negatív árakon való értékesítése esetén is.

256 A felperesek megállapítják, hogy még ha a versenytársak csupán kisszámú (például egy vagy két) üvegvisszaváltó automatát tudtak is eladni, a Bizottság a megtámadott határozatban nem bizonyította, hogy a felperesek által alkalmazott engedmények alkalmasak arra, hogy e versenytársakat kiszorítsák a piacról.

257 A Bizottság vitatja a felperesek által előadott érveket.

b) A Törvényszék álláspontja

258 Először is meg kell állapítani, hogy a jelen kifogás téves előfeltevésen alapul. Ugyanis a felperesek előadásaival ellentétben azon körülmény, hogy az utólagos engedmények rendszerei arra késztetik a versenytársakat, hogy negatív árakat számlázzanak a felperesek engedményekben részesített vevőinek, nem tekinthető azon pillérek egyikének, amelyekre a megtámadott határozat annak bizonyítása céljából

támaszkodik, hogy az utólagos engedmények rendszerei alkalmasak versenyellenes hatások kifejtésére.

259 Ezzel szemben a megtámadott határozat a felperesek által alkalmazott utólagos engedményekre vonatkozó számos más megfontoláson alapul annak megállapítása céljából, hogy e magatartástípusok az EK 82. cikk megsértésével alkalmasak voltak a versenytársak kiszorítására.

260 A megtámadott határozat először is megállapítja, hogy a kizárólag vagy szinte kizárólag a felperesektől való vásárlásra való ösztönzés különösen erős abban az esetben, ha a küszöbértékeket – ahogyan a felperesek által alkalmazottakat is – olyan rendszerrel kapcsolják össze, amely szerint a kedvezmény vagy az előnyösebb kedvezményküszöb elérése a vevő minden vásárlására kedvezményt biztosít az adott időszakban, nem kizárólag az adott küszöbértéket meghaladóan vásárolt mennyiségre (lásd a megtámadott határozat (132), (297) és (316) preambulumbekezdését).

261 Másodsorban a Bizottság a megtámadott határozatban megjegyzi, hogy az engedményi rendszereket minden egyes vevő esetében egyénre szabták, és a küszöbértékeket a vevői szükségletekre vonatkozó becslésekre és/vagy a múltban elért vásárlási mennyiségekre alapozták.

262 A megtámadott határozat különösen azt emeli ki, hogy az olyan küszöbértékhez vagy küszöbértékekhez igazított utólagos engedményeket tartalmazó rendszer, amelyek teljesen vagy jelentős mértékben megfelelnek a vevők szükségleteinek, komolyan ösztönözte a vevőket arra, hogy a szükséges összes vagy szinte összes berendezést a felperesektől vásárolják, és mesterségesen megemelte a más szállítóra való átváltás

költségét, még kis mennyiségű egység beszerzése esetében is (lásd a megtámadott határozat (131)–(133), (297), (321) és (322) preambulumbekezdését).

263 Harmadrészt a Bizottság megállapítja, hogy az utólagos engedményeket gyakran a felperesek legjelentősebb vevői esetében alkalmazták hűségük biztosítása céljából (lásd például a megtámadott határozat (180) és (240) preambulumbekezdését).

264 Végül a megtámadott határozat megállapítja, hogy a felperesek nem bizonyították, hogy magatartásuk objektíve igazolható, vagy hogy olyan, lényeges hatékonyságnövelést eredményez, amely meghaladja a fogyasztókat ért versenyellenes hatásokat (lásd a megtámadott határozat (391) preambulumbekezdését).

265 Kétségkívül igaz, hogy a megtámadott határozat diagramokkal (lásd a 15., 18., 21–24. és 27. ábrát) szemlélteti, hogy a felperesek utólagos engedményei kirekesztő hatással jártak, mivel a versenytársakat az engedményrendszer által meghatározott küszöbérték elérése előtti utolsó gépekre igen alacsony, néha negatív árak felszámítására késztették (lásd a megtámadott határozat (165), (186), (224), (235), (236) és (268) preambulumbekezdését).

266 Mindamellett a Bizottság a megtámadott határozatban egyrészt egyáltalán nem állítja, hogy az engedményrendszerek minden esetben negatív árakhoz vezettek, másrészt arra sem hivatkozik, hogy ennek bizonyítása szükséges annak megállapításához, hogy ezen engedményrendszerek visszaélésszerűek. Ezenkívül a megtámadott határozat nem tartalmazza a felperesek által alkalmazott valamennyi visszatérítési és engedményrendszer grafikus ábrázolását. Mindössze egy vagy két diagram található benne országonként, amely szemlélteti a felperesek engedményrendszereinek kirekesztő hatását.

267 E tekintetben meg kell állapítani, hogy az utólagos engedmények által létrehozott kizárási mechanizmus nem követeli meg, hogy az erőfölényben lévő vállalkozás feláldozza a hasznot, mivel az engedmény költsége jelentős számú egység között oszlik meg. Az engedmény utólagos nyújtása révén az erőfölényben lévő vállalkozás által elért átlagár jóval magasabb lehet a költségeknél, és magas átlagos haszonkulcsot okozhat. Mindamellett az utólagos engedmények rendszere azt eredményezi, hogy a vevő által az utolsó egységekért fizetendő tényleges ár a szívóhatás miatt nagyon alacsony.

268 E megfontolásokra tekintettel meg kell állapítani, hogy azon körülmény, hogy meghatározott diagramok hibákat tartalmaznak, önmagában nem cáfolja a felperesek által alkalmazott engedményrendszerek versenyellenes jellegére vonatkozó megállapításokat. A felperesek e kifogása tehát hatástalan.

269 A felperesek azon érvét illetően, amely szerint a versenytársak nem voltak arra kényszerítve, hogy csupán kisszámú egységet adjanak el az egyes vevőknek, meg kell állapítani, hogy a jelentős erőfölénnyel – amellyel a felperesek is rendelkeznek – együtt jár az, hogy az ilyen erőfölényben lévő vállalkozás által kínált terméknek a kereslet nagy részére vonatkozóan nem létezik megfelelő helyettesítője. Az erőfölényben lévő szállító ennélfogva nagyrészt megkerülhetetlen kereskedelmi partner (lásd ebben az értelemben a Bíróság fent hivatkozott Hofmann-La Roche kontra Bizottság ügyben hozott ítéletének 41. pontját). Ebből következik, hogy e körülmények között a megtámadott határozat helyesen állította, hogy a vevők csupán korlátozott mennyiséget vásárolnak más szállítóktól.

270 Ugyanezen okok miatt nehéz egyetérteni a felperesek azon érvelésével, amely szerint azon alacsonyabb árakat, amelyeket a versenytársak a küszöbérték alatti egységekért kénytelenek a vevőkkel szemben felszámítani, ellensúlyozhatják azáltal, hogy ugyanazon vevőknek további (a küszöbértéken felüli) egységeket adnak el. Ugyanis az e vevők fennmaradó szükséglete a legjobb esetben is korlátozott, és így a versenytársak átlagos ára strukturálisan kevésbé vonzó.

271 Ugyanez vonatkozik azon állításra, amely szerint a versenytársak a felperesek magatartása által kiváltott kezdeti veszteségeket vagy csekély nyereségességet ellensúlyozhatják az eladás utáni szolgáltatásokból (karbantartás és javítás) származó jövedelmekkel. Ugyanis a felperesek által kiépített jelentős bázis egyértelmű előnyt biztosít számukra gépeik javítását és karbantartását illetően is, a felperesek érveléséből pedig nem tűnik ki az, hogy mire alapozzák azon állításukat, amely szerint a versenytársak az elsődleges piacon elért, strukturálisan csekély hasznukat ellensúlyozhatják az eladás utáni szolgáltatások piacán befolyt nyereséggel.

272 A fentiekre tekintettel el kell utasítani a második jogalap harmadik részét, és ennélfogva a második jogalap egészét.

C – *A harmadik jogalapról, amely azon nyilvánvaló hibákon alapul, amelyeket a Bizottság annak értékelésekor vétett, hogy a megállapodások valóban kizárták-e a versenyt*

1. A felek érvei

273 A felperesek álláspontja szerint a tényleges hatások elemzése a megtámadott határozat kizárásra vonatkozó megfontolásainak lényeges részét képezi. A megtámadott határozatnak az öt ország mindegyikében kifejtett „hatásra” vonatkozó szakaszai megerősítik e körülményt.

274 A felperesek szerint a Bizottság bizonyítékai ellentmondásosak, spekulatívak, vagy irrelevánsak, és így nem teszik lehetővé annak megállapítását, hogy a megállapodások ténylegesen megszüntették a versenyt.

275 Elsősorban a felperesek arra hivatkoznak, hogy a vizsgált öt nemzeti piac többségén piaci részesedésük csökkent abban az időszakban, amely alatt a Bizottság állítása szerint versenyellenes magatartást tanúsítottak.

276 A felperesek úgy vélik, hogy a Bizottság ábrái megerősítik a piaci részesedésükre vonatkozó állításaikat, vagyis azt, hogy utóbbi az érintett öt ország közül háromban csökkent, ami nem tekinthető a versenyellenes hatás bizonyítékának.

277 Másodsorban a felperesek vitatják a Bizottság azon álláspontját, amely szerint versenytársaik helyzete mind az öt országban gyenge maradt a vizsgált időszak során. Úgy vélik, hogy versenytársaik piaci részesedést szereztek három országban, piaci részesedésük Németországban nagyrészt változatlan maradt, és csupán Svédországban veszítettek piaci részesedésükből.

278 Harmadsorban a felperesek vitatják, hogy 1998 és 2002 között mind az öt nemzeti piacon nyilvánvaló kapcsolat állt volna fenn a kötött piac mérete és a piaci részesedésük között. Az öt nemzeti piac egészét vizsgálva nincs arra utaló bizonyíték, hogy a piac kötött részének jelentős mérete a felperesek piaci részesedésének növekedéséhez vezet. Például Norvégiában és Hollandiában – ahol a piac felperesek magatartása által kötött része a legnagyobb volt – a felperesek piaci részesedése csökkent, míg Németországban és Svédországban – ahol a piac felperesek magatartása által kötött része kisebb volt – a felperes piaci részesedése növekedett vagy változatlan maradt.

A felperesek piaci részesedése csupán Ausztriában csökkent gyorsabban, mint Hollandiában és Norvégiában.

279 A felperesek ezenkívül azt állítják, hogy nem áll fenn statisztikailag jelentős összefüggés a meg nem szerezhető piaci részesedés és a piaci részesedésük között a vizsgált öt országban és a vizsgált időszakban.

280 A felperesek megjegyzik, hogy a Bizottság az objektív követelményeket elutasítva a bizonyítékok saját szubjektív értelmezésére támaszkodik. A Bizottság előadja, hogy a változók „összefüggnek", azonban elutasít minden, ezen állítás objektív és statisztikailag biztos tesztnek való alávetésére irányuló kísérletet. Ezenkívül a Bizottság semmilyen bizonyítékkal nem támasztja alá azon állítását, amely szerint a felperesek statisztikai elemzését manipulálhatták.

281 Negyedsorban a felperesek vitatják a Bizottság azon álláspontját, amely szerint áraik nem csökkentek, és arra hivatkoznak, hogy a Bizottságnak az engedmények utáni tényleges nettó árakat, és nem a katalógusárakat kellett volna vizsgálnia.

282 A felperesek hangsúlyozzák, hogy az adatok helyes elemzéséből – amilyen a keresetlevélben végzett elemzés is – kitűnik, hogy az árak az öt ország közül háromban csökkentek.

283 Ötödsorban a felperesek azt állítják, hogy három versenytárs piacról való kilépése nem bizonyítja a versenyellenes hatások fennállását. Egyrészt a Prokent pontosan akkor ment csődbe, amikor a felperesek állítólagosan versenyellenes magatartása befejeződött. Másrészt a Halton és az Eleiko felperesek általi megszerzése ellentmond a Bizottság negatív elméletének, mert ha igaz lenne, hogy a felperesek képesek voltak

versenytársaik befogadására és kizárására, nem kellett volna felvásárolniuk e két társaságot a piacról való kiszorításuk érdekében.

284 Végül a felperesek arra hivatkoznak, hogy még ha a Bizottság által hivatkozott néhány tény igaz is, azok nem szükségképpen bizonyítják a felperesek kereskedelmi árainak versenyellenes hatását. Először is az inkumbens gazdasági szereplő piaci részesedése és versenytársainak piaci helyzete változatlan maradhat teljesen jogszerű okok miatt is; másodszor a Bizottság ellentmond magának a felperesek árait és azok időbeni változását illetően, mivel árképzési politikájukat felfalónak minősíti, miközben magas árak fenntartásával vádolja őket; harmadrészt, egy vagy több versenytárs piacról való kilépése nem bizonyítja a versenyellenes hatást, fakadhat csupán a rendes versenyhelyzetből is.

285 A Bizottság vitatja a felperesek által előadott érveket.

2. A Törvényszék álláspontja

286 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint amennyiben valamely határozat egyes indokai önmagukban is a jogilag megkövetelt módon alátámasztják e határozatot, akkor a határozat alapját képező többi elemet érintő esetleges hibák semmi esetre sem érinthetik annak rendelkező részét (lásd analógia útján a Bíróság C-302/99. P. és C-308/99. P. sz., Bizottság és Franciaország kontra TF1 egyesített ügyekben 2001. július 12-én hozott ítéletének [EBHT 2001., I-5603. o.] 26–29. pontját).

287 Márpedig a megtámadott határozat a (285) és (332) preambulumbekezdésben egyértelműen megállapítja, hogy jóllehet az ítélkezési gyakorlat szerint az EK 82. cikke megsértésének megállapításához elegendő azt bizonyítani, hogy a felperesek magatartása a verseny korlátozására irányult, vagy magatartásuk olyan jellegű volt, vagy alkalmas volt arra, hogy ilyen hatást fejtsen ki, a jelen ügyben kiegészítette elemzését a felperesek magatartásának az üvegvisszaváltó automaták piacára kifejtett lehetséges hatásaira vonatkozó vizsgálattal.

288 Ennélfogva egyértelmű, hogy a Bizottság nem próbálta meg az EK 82. cikk megsértésére vonatkozó megállapítását a felperesek magatartásai által a vizsgált nemzeti piacokra kifejtett tényleges hatások e vizsgálatára alapozni, csupán kiegészítette jogsértésre vonatkozó megállapítását az e magatartások esetleges hatásainak rövid vizsgálatával.

289 Ezenkívül rögzíteni kell, hogy az EK 82. cikk megsértésének megállapításához nem szükséges bizonyítani, hogy a vizsgált visszaélés konkrét hatást gyakorolt az érintett piacokra. E tekintetben elegendő bizonytani, hogy az erőfölényben lévő vállalkozás visszaélésszerű magatartása a verseny korlátozására irányul, vagy másképpen fogalmazva, a magatartás olyan jellegű, vagy alkalmas arra, hogy ilyen hatást fejtsen ki (a „Michelin II”-ítélet 239. pontja és a fent hivatkozott British Airways kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 293. pontja).

290 A fentiekre tekintettel tehát el kell utasítani a harmadik jogalapot mint hatástalant, anélkül hogy meg kellene vizsgálni, hogy a Bizottság által szolgáltatott bizonyítékok lehetővé teszik-e annak megállapítását, hogy a szóban forgó megállapodások ténylegesen megszüntették a versenyt. Ugyanis még akkor is, ha a Bizottság – amint a felperesek előadják – nyilvánvaló mérlegelési hibát követett el, amikor úgy vélte, hogy a megállapodások ténylegesen kizárták a versenyt, a megtámadott határozat jogszerűségét mindez nem befolyásolja.

D – *Az ötödik jogalapról, amely nyilvánvaló hibán alapul, amelyet a Bizottság annak megállapításakor követett el, hogy a nem kötelező erejű mennyiségi kötelezettségvállalások sérthetik az EK 82. cikket*

1. A felek érvei

291 A felperesek a kereset első jogalapjára hivatkozással azt állítják, hogy a megtámadott határozat (302) preambulumbekezdésében felsorolt, mennyiségi kötelezettségvállalásokat előirányzó 18 megállapodás többsége „nem [volt] kötelező erejű". A felperesek szerint valamely nem kötelező erejű egyedi mennyiségi kötelezettségvállalás – csakúgy, mint a nem kötelező erejű kizárólagossági megállapodások – nem alkalmas a verseny kizárására még akkor sem, ha a vevő szükségletének teljes egészét vagy jelentős részét magában foglalja. Ha a vevők jogilag nem kötelesek betartani a meghatározott mennyiség adott szállítótól való beszerzésére vonatkozó kötelezettségvállalást, bármikor elfogadhatják a versenytárs szállítók jobb ajánlatait. A nem kötelező erejű, egyedi mennyiségi kötelezettségvállalás mindössze egy becslésnek felel meg.

292 A felperesek előadják, hogy a közösségi jogban nincs jogalapja annak, hogy megtiltsák a vevők részére azt, hogy adott időszakon belül becslést adjanak szállítóiknak szükségleteik teljes egészéről vagy jelentős részéről, még ha az egyik szállító erőfölényben is van. E körülmények között e 18 megállapodás nem fejthet ki versenyellenes hatásokat, és ennélfogva a megtámadott határozat nem hivatkozhat ezekre. A megtámadott határozat alapjául szolgáló 49 megállapodás közül 18 kizárása jelentősen gyengíti a határozat megalapozottságát, és a felperesek szerint a megtámadott határozat egészének megsemmisítéséhez kell vezetnie.

293 A felperesek hozzáteszik, hogy az ellenkérelemben foglaltakkal ellentétben számos megállapodás nem kapcsolja az árat a vásárolt mennyiséghez, hanem egységárat alkalmaz valamennyi megrendelt gép esetében (például Lidl, Coop és társai).

294 A Bizottság vitatja a felperesek által előadott érveket.

2. A Törvényszék álláspontja

295 Meg kell jegyezni, hogy – amint a fenti 208. és 209. pontban hivatkozásra került – az állandó ítélkezési gyakorlat szerint egy piacon erőfölényben lévő vállalkozás számára az a tény, hogy – akár az ő kérésükre – magához kösse a vásárlóit olyan kötelezettség vagy ígéret alapján, hogy azok szükségleteik egészét vagy jelentős részét tőle szerezzék be, az EK 82. cikk szerinti erőfölénnyel való visszaélésnek minősül, akár úgy, hogy a szóban forgó kötelezettség mellett mást nem kötnek ki, akár úgy, hogy azt engedményadással ellentételezik. Ugyanez a helyzet akkor is, ha az említett vállalkozás a vásárlókat magához kötő formális kötelezettség nélkül, akár a vásárlókkal kötött korábbi megállapodások alapján, akár egyoldalúan törzsvásárlóiengedményrendszert alkalmaz, azaz a kedvezményeket ahhoz a feltételhez köti, hogy az ügyfél szükségleteinek egészét vagy jelentős részét kizárólag az erőfölényben lévő vállalkozástól szerezze be (a fent hivatkozott Hoffmann-La Roche kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 89. pontja).

296 Az ilyen jellegű kizárólagos beszerzési kötelezettségek ugyanis – engedménnyel való ellentételezéssel vagy anélkül, vagy olyan törzsvásárlói engedmény adásával, amely arra ösztönzi a vásárlót, hogy kizárólag az erőfölényben lévő vállalkozástól szerezzen

be – ellentétesek a torzulásmentes verseny céljával a közösségi piacon, mert nem alapozza meg azokat az e kötelezettséget vagy előnyt igazoló gazdasági szolgáltatás, hanem céljuk a vásárló választási lehetőségének megszüntetése vagy korlátozása a beszerzési forrásokat tekintve, illetve más termelők piacra jutásának akadályozása (a fent hivatkozott Hoffmann-La Roche kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 90. pontja).

297 Márpedig a jelen ügyben – a felperesek előadásaival ellentétben – a Bizottság a megtámadott határozatban helyesen vizsgálta az egyedi mennyiségekre vonatkozó kötelezettségvállalásokat nem pusztán formálisan, jogi szempontból, hanem a kérdéses megállapodások sajátos gazdasági hátterét is figyelembe véve. A Bizottság a megtámadott határozatban ezen az alapon állapította meg, hogy a kérdéses megállapodások alkalmasak a versenytársak kizárására.

298 Ugyanis – csakúgy, mint a megtámadott határozat (302) preambulumbekezdésében hivatkozott kötelezettségvállalások – az egyedi mennyiségekre vonatkozó kötelezettségvállalások, amelyek ténylegesen arra kötelezik és/vagy ösztönzik a vásárlót, hogy szükségleteinek teljes egészét vagy jelentős részét az erőfölényben lévő vállalkozástól szerezze be, és amelyek nem alapulnak az e kötelezettséget vagy ezen előnyt igazoló gazdasági szolgáltatáson, hanem céljuk a vásárló választási lehetőségének megszüntetése vagy korlátozása a beszerzési forrásokat tekintve, illetve más termelők piacra jutásának akadályozása – feltételezve akár azt, hogy a vásárlót formális kötelezettséggel nem kötik – az EK 82. cikk értelmében erőfölénnyel való visszaélésnek minősülnek (lásd ebben az értelemben a fent hivatkozott Van den Bergh Foods kontra Bizottság ügyben hozott ítélet 84. és 160. pontját).

299 Még ha több példa meg is erősíti, hogy a mennyiségi kötelezettségvállalások és az engedmények tekintetében a felperesek a határidők és célkitűzések betartását illetően bizonyos rugalmasságot tanúsítottak, e rugalmasság – amelyet olyan megállapodások

esetében is alkalmaztak, amelyekről a felperesek elismerték, hogy „kötelező erejűek" – nem csökkenti az e magatartások által okozott kizárást. Ellenkezőleg, a Bizottság a megtámadott határozatban helyesen állítja, hogy a vásárolt mennyiségek pontos értéke kevésbé számított a felpereseknek, mint a vevők hűsége. Ugyanis e rugalmasság hozzájárult a felperesek üvegvisszaváltó automatáinak vásárlására irányuló ösztönzés fenntartásához még az olyan vevők esetében is, amelyek egyébként nem érnék el az előírt küszöbértékeket (lásd a megtámadott határozat (312) preambulumbekezdését).

300 Ezenkívül meg kell állapítani, hogy a felperesek által nem kötelező erejűnek minősített mennyiségi kötelezettségvállalások többsége olyan megállapodás, amelyben a felperesek az árat és a kereskedelmi feltételeket meghatározott mennyiség vevő általi vásárlásától tették függővé. E megállapodások általában engedményt is tartalmaztak, amely kifejezetten valamely célkitűzés megvalósításától függött. A vevő nem volt jogilag köteles elérni a célkitűzést, azonban az engedményben való részesülésnek vagy annak fenntartásához el kellett érnie. Ilyen megállapodás a jelen esetben például az Axfooddal (2001), a COOP-pal (2000), a NorgesGruppennel vagy a Hakon Gruppennel kötött megállapodás. E megállapodások utólagos engedményhez hasonlóak. Az engedmény utólagos elvesztésének veszélye erősen ösztönzi a vevőt a célkitűzés elérésére. Annak lehetősége, hogy a felperesek végül nem kérték az engedmény visszatérítését, vagy a felperesek ajánlata vevő általi igazolt elfogadásának hiánya, irreleváns. A vevő azon időszakban támasztott elvárásainak van jelentősége, amelyben megrendeléseit a kapott ajánlat feltételeinek megfelelően tette meg.

301 A megfontolások összességéből következik, hogy el kell utasítani a Bizottság által annak megállapításakor elkövetett nyilvánvaló hibára alapított jogalapot, hogy a nem kötelező erejű mennyiségi kötelezettségvállalások sérthetik az EK 82. cikket.

II – *A bírság eltörlése vagy csökkentése iránti kérelmekről*

A – *A felek érvei*

302 A felperesek a hatodik jogalapjuk keretében arra hivatkoznak, hogy a Bizottság megsértette az arányosság és a hátrányos megkülönböztetés tilalmának elvét, azáltal hogy a bírságot a Tomra-csoport világméretű forgalmának 8%-ában határozta meg.

303 A Bizottság ellenkérelmében tett állításokra válaszul a felperesek megismétlik azon állításukat, miszerint a Bizottság által kiszabott 24 millió euró bírság a csoport 2005. évi világméretű forgalmának 7,97%-át teszi ki.

304 Először is a felperesek úgy vélik, hogy jóllehet a Bizottság felemelheti a bírságok mértékét elrettentő hatásuk növelése érdekében, ugyanakkor a Bizottság politikájának meg kell felelnie az arányossági követelményeknek, amelyek alapján a „különösen súlyosnak" minősülő jogsértések esetében kiszabott bírságoknak nagyobb elrettentő hatással kell bírniuk, mint a „súlyosnak" minősülő jogsértések esetén kiszabottaknak. E logikát a bírságkiszabási iránymutatás is elismeri, amely előírja, hogy a „súlyos" jogsértéseket 1-től 20 millió euróig terjedő alapösszeggel, a „különösen súlyos" jogsértéseket pedig 20 millió eurónál nagyobb alapösszeggel sújtják.

305 A felperesek szerint a Bizottság e logikát követte, amikor a Microsofttal szemben szabott ki bírságot a „különösen súlyos” jogsértésekért. Ugyanakkor – összehasonlításképpen, úgy érvelnek – a Microsoft bírsága a világméretű forgalmának csupán 1,5%-át képviselte, jóllehet a jogsértést „különösen súlyosnak” minősítették. A felperesek azon az álláspontonvannak, hogy mindez arra a logikátlan következtésre vezet, hogy a Bizottság számára fontosabb a felperesekkel – azaz egy 300 millió eurónál alacsonyabb világméretű forgalommal rendelkező cégcsoporttal – szemben valamely „súlyos” jogsértés miatt elrettentő hatást gyakorolnia, mint a Microsofttal szemben – amely a világ öt legnagyobb vállalkozásainak egyike, és 30 milliárd eurónál magasabb világméretű forgalommal 2003-ban rendelkezett – „különösen súlyos” jogsértés miatt elrettentő hatást gyakorolni. Hasonlóképpen, a Bizottság az Astra Zenecára két „súlyos” jogsértésért szabott ki bírságot, amely bírság – miután figyelembe vették annak szükségességét, hogy a releváns hasznokkal arányos elrettentő hatással bíró bírságot szabjanak ki – a világméretű forgalmának mindössze körülbelül 3%-át tette ki.

306 A felperesek megállapítják, hogy a Bíróság elismerte, hogy a Bizottság köteles részletesen megindokolni a megközelítését érintő minden jelentős módosítást. A Bizottság mindamellett a határozatban nem adott magyarázatot arra, hogy a Tomra-csoportot – egy olyan vállalkozást, amelyet még csak nem is sorolnak Norvégia 50 legnagyobb vállalkozása közé – miért illette meg az „olyan társaság világméretű forgalmának legmagasabb százalékát kitevő [bírság], amellyel szemben versenyszabályok megsértése miatt bírságot szabtak ki”.

307 A felperesek lényegében arra hivatkoznak, hogy a megtámadott határozat nem tartalmaz olyan részletes magyarázatot, amely a Bizottság bírságokra vonatkozó megközelítését érintő e jelentős módosítást indokolná.

308 Másodsorban a felperesek álláspontja szerint a bírság mértéke aránytalan az érintett földrajzi piacokon megvalósított forgalmuk korlátozott összegére tekintettel. Úgy

vélik, hogy forgalmuk kevesebb mint 25%-át érték el Németországban, Hollandiában, Ausztriában, Svédországban és Norvégiában, és kevesebb mint 34%-ot az EGT egész területén. A felperesek szerint a Bíróság elfogadta, hogy az arányosság elve sérül, ha a Bizottság figyelmen kívül hagyja a világméretű forgalom, és „az azon termékek értékesítéséből befolyt jövedelem [közötti összefüggést], amelyekre vonatkozóan a jogsértést elkövették". A Bizottság nem szorítkozhatott azon tény figyelembevételére, hogy a jogsértések nem voltak folyamatosak a teljes vizsgált időszak során és valamennyi érintett nemzeti piacon.

309 A Bizottság vitatja a felperesek által előadott érveket.

B – *A Törvényszék értékelése*

310 A felpereseknek a hátrányos megkülönböztetés tilalmának azáltal való megsértésére alapított érvét illetően, hogy a Bizottság a bírságot világméretű forgalmuk 8%-ában határozta meg, mindenekelőtt emlékeztetni kell arra, hogy a Bizottság a bírságok összegének megállapítása keretében nem hagyhatja figyelmen kívül az egyenlő bánásmód elvét, amely közösségi jogi alapelv, és amely az állandó ítélkezési gyakorlat szerint akkor sérül, ha hasonló helyzeteket eltérő módon kezelnek, vagy eltérő helyzeteket ugyanolyan módon kezelnek, kivéve ha ez a fajta bánásmód objektív módon indokolt (a Törvényszék T-220/00. sz., Cheil Jedang kontra Bizottság ügyben 2003. július 9-én hozott ítéletének [EBHT 2003., II-2473. o.] 104. pontja).

311 Mindamellett hangsúlyozni kell, hogy a Bizottság korábbi határozathozatali gyakorlata önmagában véve nem jogalapja a versenyügyekben kiszabott bírságoknak. Az, hogy a Bizottság a múltban esetleg bizonyos fajta jogsértésekre meghatározott

szinten szabta ki a bírságokat, nem fosztja meg attól a lehetőségtől, hogy ezt a szintet az [EK] 81. és [EK] 82. cikkben meghatározott versenyszabályok végrehajtásáról szóló, 2002. december 16-i 1/2003/EK tanácsi rendeletben (HL 2003. L 1., 1. o.) jelzett korlátok között felemelje, ha ez a közösségi versenypolitika végrehajtásának biztosítása érdekében szükséges (lásd analógia útján a Bíróság 100/80–103/80. sz., Musique Diffusion française és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 1983. június 7-én hozott ítéletének [EBHT 1983., 1825. o.] 109. pontját).

312 Hozzá kell tenni, hogy a jogsértések súlyát számos tényező – mint például az ügy sajátos körülményei, összefüggése és a bírságok elrettentő hatása – függvényében kell értékelni, anélkül azonban, hogy létezne olyan kötelező erejű vagy a kimerítő lista, amely a kötelezően figyelembe veendő szempontokat tartalmazza (a Bíróság C-219/95. P. sz., Ferriere Nord kontra Bizottság ügyben 1997. július 17-én hozott ítéletének [EBHT 1997., I-4411. o.] 33. pontja). Márpedig a releváns adatok, mint az érintett piacok, termékek, országok, vállalkozások és időszakok ügyről ügyre eltérnek. Ebből az következik, hogy a Bizottság nem köteles minden, a súlyosság szempontjából hasonló ügyben a forgalom ugyanolyan arányát kitevő bírságot kiszabni (lásd ebben az értelemben a Törvényszék T-67/01. sz., JCB Service kontra Bizottság ügyben 2004. január 13-án hozott ítéletének [EBHT 2004., II-49. o.] 187–189. pontját).

313 Mivel a bírságok a Bizottság versenypolitikájának eszközét képezik, a Bizottságnak a bírságok összegének megállapítása terén mérlegelési mozgástérrel kell rendelkeznie annak érdekében, hogy a vállalkozások magatartását a versenyszabályok tiszteletben tartásának irányába terelje (a Törvényszék T-49/95. sz., Van Megen Sports kontra Bizottság ügyben 1996. december 11-én hozott ítéletének [EBHT 1996., II-1799. o.] 53. pontja).

314 A jelen ügyben tehát már most el kell utasítani a felpereseknek a velük szemben kiszabott bírság és a Bizottság által más határozatokban kiszabott bírság összehasonlításán alapuló érvét, mivel – amint arra fentebb emlékeztettünk – a Bizottság korábbi

határozathozatali gyakorlata önmagában véve nem jogalapja a versenyügyekben kiszabott bírságoknak. A Bizottság ugyanis nem kötelezhető arra, hogy a más ügyekben kiszabott bírságokkal tökéletes összhangban szabjon ki bírságot.

315 A felperesek azon érvét illetően, amely szerint a megtámadott határozat a Bizottság politikájának olyan megváltozását jelzi, amely külön magyarázatot érdemelt volna, szintén nem fogadható el. Ugyanis a Bizottság a vitatott bírság kiszabásakor eleget tett az 1/2003/EK rendelet és a saját bírságkiszámítási iránymutatása alapján őt terhelő kötelezettségeknek, és betartotta a 17. rendelet által előírt korlátokat, amely körülményeket ugyanezen felperesek egyébiránt nem vitatnak. A Bizottság által kiszabott bírság mértéke tehát nem a bírságokra vonatkozó politika megváltozásáról, hanem – éppen ellenkezőleg – e politika hagyományos alkalmazásáról tanúskodik.

316 A bírságnak a felperesek érintett földrajzi piacokon megvalósított forgalmának korlátozott összege miatti állítólagos aránytalanságát illetően emlékeztetni kell arra, hogy a Bizottság – az 1/2003 rendelet 23. cikke (2) bekezdésében előírt, a teljes forgalomra vonatkozó felső korlát tiszteletben tartásával (lásd analógia útján a fent hivatkozott a Musique Diffusion française és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 119. pontját) – figyelembe veheti az érintett vállalkozás forgalmát azért, hogy a bírság összegének megállapításakor értékelje a jogsértés súlyát, de a többi tényezőhöz képest nem tulajdoníthat aránytalan jelentőséget a forgalomnak (a Bíróság a C-189/02. P., C-202/02. P., C-205/02. P–C-208/02. P. és C-213/02. P. sz, Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben 2005. június 28-án hozott ítéletének (EBHT 2005., I-5425. o.) 257. pontja).

317 A jelen ügyben a Bizottság az iránymutatásban meghatározott számítási módszert alkalmazta, amely iránymutatás a jogsértés súlyának a bírságkiszabás céljából való értékelése keretében számos tényező – többek között a jogsértés jellege, a piacra gyakorolt tényleges hatása, ha ez a hatás mérhető, az érintett földrajzi piac mérete és a

bírság szükséges elrettentő hatása – figyelembevételét írja elő. Jóllehet az iránymutatás nem írja elő, hogy a bírság összegét a teljes forgalom vagy a releváns forgalom alapján számítsák ki, nem zárja ki, hogy a Bizottság a bírság összegének meghatározásakor a forgalomra vonatkozó mutatószámokat az általános elvek betartása érdekében figyelembe vegye, amennyiben a körülmények ezt megkívánják (a fent hivatkozott Dansk Rørindustri és társai kontra Bizottság egyesített ügyekben hozott ítélet 258. és 260. pontja).

318 Ebből következik, hogy jóllehet az érintett termékek forgalma tagadhatatlanul megfelelő alap lehet az említett termékek EGT-ben lévő piacának versenyhelyzetét fenyegető veszélyek értékelése céljából, ugyanakkor mindez nem változtat azon, hogy e tényező korántsem az egyedüli követelmény, amely szerint a Bizottságnak a jogsértés súlyát kell értékelnie, és amely szerint azt ténylegesen értékelte is a jelen ügyben.

319 Következésképpen – a felperesek előadásával ellentétben – ha a bírság Bizottság által elfogadott össze arányosságának értékelését az említett összeg és az érintett termékek forgalma közötti összehasonlításra korlátoznák, túlzott jelentőséget tulajdonítanának e tényezőnek. A jogsértés jellege, a piacra gyakorolt tényleges hatása, ha ez a hatás mérhető, az érintett földrajzi piac mérete és a bírság szükséges elrettentő hatása szintén olyan – a jelen ügyben a Bizottság által figyelembe vett – tényezők, amelyek a jogilag megkövetelt módon igazolhatják a bírság összegét.

320 Mindenesetre – amint arra a Bizottság helyesen mutat rá – meg kell állapítani, hogy a felpereseknek a jogsértéssel érintett piacokon megvalósított forgalma teljes forgalmuk viszonylag jelentős részét, körülbelül 25%-át teszi ki. Következésképpen nem lehet arra hivatkozni, hogy a felperesek teljes forgalmuknak csupán a korlátozott részét szerezték meg az érintett piacokon.

321 Ebből következik, hogy a felpereseknek a Bizottság korábbi határozathozatali gyakorlatára és a jogsértéssel érintett piacokon megvalósított forgalomra tekintettel a velük szemben alkalmazott aránytalan és/vagy hátrányosan megkülönböztető bánásmódra alapított jogalapját, következésképpen a bírság eltörlésére vagy csökkentésére irányuló kérelmet el kell utasítani.

322 A fentiek összességéből következik, hogy a keresetet teljes egészében el kell utasítani.

A költségekről

323 Az eljárási szabályzat 87. cikkének 2. §-a alapján a Törvényszék a pervesztes felet kötelezi a költségek viselésére, ha a pernyertes fél ezt kérte. A felpereseket, mivel pervesztesek lettek, a Bizottság kérelmének megfelelően kötelezni kell – a saját költségeik viselésén túl – a Bizottság részéről felmerült költségek viselésére.

A fenti indokok alapján

A TÖRVÉNYSZÉK (ötödik tanács)

a következőképpen határozott:

1) A Törvényszék a keresetet elutasítja.

2) A Törvényszék a Tomra Systems ASA-t, a Tomra Europe AS-t, a Tomra Systems GmbH-t, a Tomra Systems BV-t, Tomra Leergutsysteme GmbH-t, a Tomra Systems AB-t és a Tomra Butikksystemer AS-t kötelezi a saját költségeik és az Európai Bizottság részéről felmerült költségek viselésére.

Vilaras Prek Ciucă

Kihirdetve Luxembourgban, a 2010. szeptember 9-i nyilvános ülésen.

Aláírások

Tartalomjegyzék

A jogvita alapját képező tényállás ..... II - 4372

A megtámadott határozat ..... II - 4374

A – Az érintett piac ..... II - 4374

B – Erőfölény ..... II - 4375

C – Visszaélésszerű magatartás ..... II - 4375

D – Bírság ..... II - 4379

Az eljárás és a felek kérelmei ..... II - 4382

A jogkérdésről ..... II - 4383

I – A megtámadott határozat megsemmisítése iránti kérelmekről ..... II - 4384

A – Az első jogalapról, amely a korlátozó stratégia megállapítására és a felperesek és ügyfeleik közötti bizonyos megállapodások létezésének és tartalmának igazolására használt nyilvánvalóan nem helytálló és kevéssé megbízható bizonyítékokon alapul ..... II - 4384

1. Az első részről, amely a korlátozó stratégia létezését alátámasztó megbízható bizonyítékok hiányán alapul ..... II - 4384

a) A felek érvei ..... II - 4384

b) A Törvényszék álláspontja ..... II - 4386

2. A második részről, amely a felperesek és az ügyfeleik közötti meghatározott megállapodások létezésének igazolására és tartalmának meghatározására szolgáló nem helytálló és kevéssé megbízható bizonyítékokon alapul ..... II - 4389

a) Az 1998 előtti kizárólagossági megállapodásokról ..... II - 4390

A felek érvei ..... II - 4390

A Törvényszék álláspontja ..... II - 4391

b) A felpereseket „előnyben részesített, fő vagy elsődleges szállítóként" feltüntető megállapodásokról ..... II - 4392

A felek érvei ..... II - 4392

A Törvényszék álláspontja ..... II - 4394

c) Az egyedi mennyiségi kötelezettségvállalásokról és az egyedi utólagos visszatérítési rendszerekről ..... II - 4397

A felek érvei ..... II - 4397

A Törvényszék álláspontja ..... II - 4399

d) Meghatározott, Németország, Hollandia, Svédország és Norvégia területén kötött szerződések értékeléséről ..... II - 4402

Németország ..... II - 4403

– Edeka Bayern-Sachsen-Thüringen (1998–1999) ..... II - 4403

– Edeka Handelsgesellschaft Hessenring (1999) ..... II - 4405

– Edeka Baden-Würtemberg (2000) ..... II - 4406

– COOP Schleswig-Holstein (2000) ..... II - 4407

– Netto ..... II - 4407

– Rewe Wiesloch és Rewe-Hungen (1997) ..... II - 4408

– Rewe Hungen (2000) ..... II - 4409

Hollandia ..... II - 4409

– Albert Heijn (1998–2000) ..... II - 4410

– Royal Ahold (2000–2002) ..... II - 4411

– Lidl (1999–2000) ..... II - 4413

– Superunie (2001) ..... II - 4415

Svédország ..... II - 4415

– ICA Handlares (Svédország) és Hakon Gruppen (Norvégia) (2000–2002) ..... II - 4416

– Rimi Svenska (2000) ..... II - 4417

– Spar, Willys és KB Exonen (Axfood-csoport) (2000) II - 4418

– Axfood (2001) ..... II - 4419

– Axfood (2003–2004) ..... II - 4420

Norvégia ..... II - 4420

– Køff Hedmark és Rema 1000 (1996), AKA/Spar Norge (1997) ..... II - 4421

– NorgesGruppen, Hakon Gruppen, NKL (COOP) és Rema 1000 (1999–2000) ..... II - 4421

– NorgesGruppen (2000–2001) ..... II - 4424

– NKL (COOP) és Rema 1000 (2000–2001) ..... II - 4425

B – A második és a negyedik jogalapról, amely egyrészt annak az értékelésekor elkövetett nyilvánvaló mérlegelési hibákon alapul, hogy a megállapodások alkalmasak voltak-e a verseny kizárására, másrészt pedig az indokolás hiányán ..... II - 4427

1. A felperesek megállapodásainak per se jogellenességéről és a Bizottság által e megállapodások verseny korlátozására vagy kizárására való alkalmasságának értékelésekor alkalmazott mérce vagy feltételek indokolásának hiányáról ..... II - 4428

a) A felek érvei ..... II - 4428

b) A Törvényszék álláspontja ..... II - 4429

2. Az üvegvisszaváltó automaták iránti összkeresletnek a felperesek intézkedései általi „hiányos fedezetéről” ..... II - 4437

a) A felek érvei ..... II - 4437

b) A Törvényszék álláspontja ..... II - 4439

3. Az utólagos visszatérítések verseny kizárására való alkalmasságának értékelése céljából alkalmazott, állítólag pontatlan és megtévesztő bizonyítékokról és feltételezésekről ..... II - 4442

a) A felek érvei ..... II - 4442

b) A Törvényszék álláspontja ..... II - 4444

C – A harmadik jogalapról, amely azon nyilvánvaló hibákon alapul, amelyeket a Bizottság annak értékelésekor vétett, hogy a megállapodások valóban kizárták-e a versenyt ..... II - 4448

1. A felek érvei ..... II - 4448

2. A Törvényszék álláspontja ..... II - 4451

D – Az ötödik jogalapról, amely nyilvánvaló hibán alapul, amelyet a Bizottság annak megállapításakor követett el, hogy a nem kötelező erejű mennyiségi kötelezettségvállalások sérthetik az EK 82. cikket ..... II - 4453

1. A felek érvei ..... II - 4453

2. A Törvényszék álláspontja ..... II - 4454

II – A bírság eltörlése vagy csökkentése iránti kérelmekről ..... II - 4457

A – A felek érvei ..... II - 4457

B – A Törvényszék értékelése ..... II - 4459

A költségekről ..... II - 4463